

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

AMANDA KASKISTO

Oppivelvollisuuskoordinaattori osana palvelupolkua nuorten kou- lunkäynnin tukemiseksi Raumalla

SOSIAALIALAN (YAMK) TUTKINTO-OHJELMA
2023

TIIVISTELMÄ

Kaskisto, Amanda: Oppivelvollisuuskoordinaattori osana palvelupolkua nuorten koulunkäynnin tukemiseksi Raumalla
Opinnäytetyö, ylempi AMK
Sosiaalialan ylempi AMK tutkinto-ohjelma
Joulukuu 2023
Sivumäärä: 57

Uusi laki oppivelvollisuudesta tuli voimaan 1.8.2021, jonka myötä oppivelvollisuus laajentui päättyväksi, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun toisen asteen opinnot on suoritettu ennen täysi-ikäisyyttä. Lain mukaan oppivelvollisuusikäisten lasten ja nuorten ohjaus- ja valvontavastuu kuuluu asuinkunnalle, kun kyseessä on oppivelvollinen ilman opiskelupaikkaa tai kun ohjaus- ja valvontavastuuta ei ole määritelty laissa kenenkään muun tehtäväksi. Kunnissa saatiin itsenäisesti päättää, kuinka oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu kunnissa järjestetään. Rauman kaupunki perusti vuonna 2021 lakiuudistuksen myötä uuden oppivelvollisuuskoordinaattorin toimen.

Tämän työelämän tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena oli kehittää palvelurakennetta uudesta oppivelvollisuuskoordinaattorin toimesta johtuen sekä luoda mallinnus palvelupolusta. Kehittämistyössä kartoitettiin yhteistyöverkoston käsityksiä, toiveita ja odotuksia liittyen oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Prosessilla haluttiin selkeyttää oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa, jäsentää palveluiden linkittymistä yhteen sekä lisätä ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja verkostotyötä. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostavat oppivelvollisuuteen liittyvä lainsäädäntö, uudistuksen taustat sekä erinäiset selvitykset. Teoria osuudessa käsitellään myös verkostotyötä sekä tutkivan kyselyn pohjalta syntyneitä teorioita. Kehittämistyöhön kerättiin pohjatietoa keväällä 2023 sähköisesti toteutetulla tutkimuskyselyllä. Kyselyt kohdennettiin oppivelvollisten ohjauksen parissa työskenteleville yhteistyöverkoston jäsenille niin peruskouluissa kuin toisen asteen oppilaitoksissa. Kyselyihin vastasi yhteensä 11 henkilöä. Tutkimuskyselyiden tuottama aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Tutkimuskyselyn tulosten pohjalta palvelupolku mallinnusta kehitettiin yhteisölähtöisesti kehittämällä yhdessä verkoston jäsenten kanssa.

Työskentelyn tuotoksena kehitettiin mallinnus palvelupolusta, mihin jäseneltiin oppivelvollisuuden ohjaukseen liittyvän palveluprosessin eri vaiheet ja keskeisimmät tehtävät. Palvelupolulla selkiytettiin oppivelvollisuuskoordinaattorin tehtävänkuvaa sidosryhmille, verkostolle sekä asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavalle. Mallinnuksen avulla oppivelvollisuuskoordinaattorille löydettiin luonteva paikka osana oppivelvollisten ohjauksen palvelupolkua.

Avainsanat: oppivelvollisuus, laajentunut oppivelvollisuus, asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu, yhteisölähtöinen kehittäminen, ennaltaehkäisevä työ, palvelupolku

Abstract

Kaskisto, Amanda: Compulsory education coordinator as part of a service pathway to support young people's school attendance in Rauma
Master's thesis
Master of social services
December 2023
Number of pages: 57

The revised Compulsory Education Act entered into force on 1 August 2021 and the compulsory age for education was raised to 18 years of age or when secondary education is completed before the age of majority. The new law brought new responsibilities to municipalities. The municipality is now responsible for the guidance and supervision of the fulfillment of the compulsory education of those required to attend school. Municipalities were given the autonomy to decide how to organise the responsibility for guidance and supervision of pupils in their municipality. As a result of the legislative reform in 2021, the City of Rauma created a new post of compulsory education coordinator.

The aim of this research and development project was to develop the structure of the service due to the new post of the compulsory education coordinator and to create a model of the service pathway. The development work explored the perceptions, wishes and expectations of the collaborative network in relation to the collaboration with the compulsory education coordinator. The aim of the process was to clarify the job description of the compulsory education coordinator, to structure the linking of services and to increase preventive cooperation and networking. The theoretical framework of the thesis consists of legislation related to compulsory education, the background of the reform and various studies. The theory section also deals with networking and the theory created on the basis of an investigative questionnaire. In the spring of 2023, an electronic survey was used to collect basic information for the development work. The questionnaires were sent to the members of the cooperation network working in the field of guidance of pupils in both primary and secondary schools. A total of 11 people responded to the questionnaires. The data from the questionnaires were analysed using qualitative content analysis. Based on the results of the survey, the service pathway modelling was developed in a community-oriented way together with the network members.

As a result of the work, a service pathway model was developed, in which the different stages and main tasks of the service process related to compulsory education guidance were structured. The service pathway clarifies the role of the compulsory education coordinator for stakeholders, the network and the person responsible for guidance and supervision in the municipality of residence. Through modelling, a natural place was found for the compulsory education coordinator as part of the service pathway for guidance of pupils.

Keywords: compulsory education, extended compulsory education, guidance and supervision responsibility of the municipality of residence, community-based development, preventive work, service pathway

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPPIVELVOLLISUUDEN LAAJENTAMINEN	8
2.1 Oppivelvollisuudistuksen taustaa	8
2.2 Ohjaus- ja valvontavastuu	10
2.2.1 Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu Raumalla.....	11
2.2.2 Tutkiva kysely tehtäväkuvan kehittämisen tukena	13
2.3 Verkostotyö	15
2.3.1 Valpas-verkosto	16
2.4 Oppivelvollisuuden laajentamisen seurantasuunnitelma	17
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS	19
4.1 Kehittämistoiminta ja yhteisölähtöinen kehittäminen	20
4.2 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi	22
4.3 Aineistonkeruu.....	23
4.4 Aineiston analysoiminen.....	25
5 PALVELUPOLUN KEHITTÄMISEN PROSESSI	27
5.1 Ohjausryhmätyöskentely	27
5.1.1 Ensimmäinen ohjausryhmän tapaaminen.....	28
5.1.2 Toinen ohjausryhmän tapaaminen.....	30
5.1.3 Kolmas ohjausryhmän tapaaminen.....	32
6 TULOKSET	34
6.1 Palvelupolku mallinnus	35
6.1.1 Ohjausprosessi	36
6.1.2 Ohjausprosessin tueksi.....	39
6.1.3 Verkostoyhteistyö	40
6.2 Tutkimuksellisen kehittämisen prosessin arviointi	42
7 POHDINTA	44
7.1 Prosessin arviointia	44
7.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus	46
7.3 Kehittämistyön merkitys ja jatkotutkimusaiheet	47
6 LÄHTEET	51
8 LIITTEET	53
LIITE 1: YHTEISTYÖVERKOSTOT JA SIDOSRYHMÄT -SAATEKIRJE .	53
LIITE 2: SÄHKÖINEN KYSELY YHTEISTYÖVERKOSTOILLE	54
LIITE 3: KUTSU OPPIVELVOLLISUUDEN OHJAUSRYHMÄÄN	55

LIITE 4: OHJAUSRYHMÄN ARVIOINTILOMAKE	56
LIITE 5: PALVELUPOLKU MALLINNOS	57

1 JOHDANTO

Uusi laki oppivelvollisuudesta tuli voimaan 1.8.2021. Uuden lain myötä oppivelvollisuus laajentui päättyväksi vasta, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun toisen asteen opinnot on suoritettu ennen täysi-ikäisyyttä. Lain mukaan oppivelvollisuusikäisten lasten ja nuorten ohjaus- ja valvontavastuu kuuluu asuinkunnalle, kun kyseessä on oppivelvollinen ilman opiskelupaikkaa tai kun ohjaus- ja valvontavastuuta ei ole määritelty laissa kenenkään muun tehtäväksi. Kunnat ovat saaneet itsenäisesti päättää, kuinka oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu järjestetään kunnassa. Rauman kaupunki perusti vuonna 2021 lakiuudistuksen myötä uuden oppivelvollisuuskoordinaattorin toimen.

Oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuva elää vielä muutoksessa ja hakee paikkaansa. Oppivelvollisten kanssa työskenteleviltä toimijoilta puuttuu selkeä malli siitä, milloin ja millaisissa asioissa he voivat konsultoida oppivelvollisuuskoordinaattoria ja useat työtehtävät saattavat tuntua päällekkäisiltä. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää palvelurakennetta uudesta oppivelvollisuuskoordinaattorin toimesta johtuen sekä luoda mallinnus palvelupolusta. Sujuvan palvelupolku mallinnuksen tavoitteena on tukea, ohjata ja neuvoa nuoria sekä heidän perheitään moniammatillisesti sekä ennaltaehkäisevästi oppivelvollisuuden suorittamiseen liittyen.

Opinnäytetyö toteutetaan tutkimuksellisena kehittämistyönä. Kehittämistyöhön kerätään pohjatietoa tutkimuskyselyn avulla. Kysely toteutetaan sähköisesti ennalta valituille yhteistyöverkostojen edustajille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää paikallisen opetuksen sekä koulutuksen järjestäjien käsityksiä, toiveita ja odotuksia oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tutkimuskyselyn tulosten pohjalta palvelupolku mallinnusta kehitetään yhteistoiminnallisesti yhdessä verkoston jäsenten kanssa kehittämisen prosessissa.

Tutkimuksellinen kehittämistyö koostuu teoria osuudesta, kehittämistyön tarkoituksesta ja tavoitteista, menetelmällisestä toteutuksesta, palvelupolun kehittämisen kuvauksesta sekä tuloksista ja pohdinnasta. Kehittämistyön alkuvaiheessa esitellään oppivelvollisuuden laajentumista, uudistuksen taustaa sekä oppivelvollisuuslakia, joka toimii asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvan perustana. Teoria osuudessa tuodaan myös esiin Rauman oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa sekä verkostotyön tärkeyttä työn kannalta. Kehittämistyöhön luodaan myös uutta teoriaa tutkivan kyselyn muodossa. Tutkivan kyselyn merkitys työlle on tärkeä, sillä aiheesta ei ole vielä niin paljoa tutkittua tietoa sen uudesta luonteesta johtuen.

Teoria osuuden jälkeen siirrytään kehittämistyön tarkoitukseen ja tavoitteisiin, jotka antavat käsityksen siitä, miksi aihetta on tärkeä kehittää. Kehittämistyön tavoitteena on selkeyttää työnjakoa oppivelvollisuuskoordinaattorin ja verkostojen välillä sekä jäsentää palveluiden linkittymistä yhteen. Sujuvalla verkostoyhteistyöllä ja ennakoivalla otteella pyritään tukemaan lasten- ja nuorten koulunkäyntiä sekä oppivelvollisuuden suorittamista korjaavan työn sijasta. Ennakoivan otteen tarkoituksena on parantaa opiskelijoiden oikeaa ohjautuvuutta, vähentää ja ehkäistä koulupudokkuutta sekä negatiivista syrjäytymiskehitystä.

Menetelmällisessä osuudessa syvennytään tutkimusmenetelmiin, joita kehittämistyössä käytetään. Kehittämistyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena ja analysoidaan sisällönanalyysia hyödyntäen. Kehittämistyössä korostetaan yhteisölähtöisen kehittämisen näkökulmaa. Menetelmällisen osuuden jälkeen kehittämistyössä käydään läpi palvelupolun kehittämisen prosessia. Prosessi sisältää kuvauksen ohjausryhmä työskentelystä, jossa kehitetään palvelupolku mallinnusta yhteisölähtöisesti. Tuloksissa esitetään kehittämistyön prosessissa syntynyt palvelupolku mallinnus sekä avataan sen sisältöä. Tulokset sisältävät myös verkoston jäsenten arviointia prosessista. Viimeisessä osuudessa eli pohdinnassa tarkastellaan kehittämistyön merkitystä sekä arvioidaan tuloksia sekä koko prosessia.

2 OPPIVELVOLLISUUDEN LAAJENTAMINEN

Laajennettu oppivelvollisuus astui voimaan 1.8.2021 eduskunnan hyväksytyä oppivelvollisuuslaki 1214/2020. Hakeutumisvelvoitetta koskevat säännökset tulivat voimaan jo 1.1.2021 koskien ensimmäistä kertaa keväällä 2021 perusopetuksen 9. luokalla olevia nuoria. Oppivelvollisuuden laajentamisella tarkoitetaan sitä, että velvollisuus opiskella jatkuu siihen saakka, kunnes opiskelija täyttää 18 vuotta. Poikkeuksellisesti oppivelvollisuus voi päättyä jo aiemmin, jos opiskelija suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon ennen täysi-ikäisyyttä. Laajentamisen myötä toisen asteen opinnoista tuli myös maksuttomia laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille. Maksuton koulutus voi jatkua sen vuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 20 vuotta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021.)

Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen oppivelvollisuuslaissa 1214/202 7 § perustelluista syistä. Oppivelvollisuuden suorittamisen voi keskeyttää määräajaksi pitkäaikaisen sairauden tai vamman keston ajalta, raskaus- tai vanhempainvapaan ajalta, tilapäisen ulkomailla oleskelun ajalta (esim. vaihto-opiskelu tai perheen tilapäinen muutto ulkomaille) tai elämäntilanteeseen liittyvän muun painava syyn vuoksi. Oppivelvollisella on oikeus keskeyttää oppivelvollisuuden suorittaminen toistaiseksi, jos oppivelvollisuuden suorittamisen estävä sairaus tai vamma on luonteeltaan pysyvä. Päätös oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä tehdään huoltajan ja nuoren hakemuksesta. Ennen päätöksen tekemistä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla. (Oppivelvollisuuslaki 30.12.2021/1214 2 luku, 7§.)

2.1 Oppivelvollisuudistuksen taustaa

Hallitusohjelmassa (2019), Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, linjattiin oppivelvollisuuden laa-

jentamisesta. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä lasten ja nuorten hyvinvointia. Ohjelman lähtökohtana on, että tasa-arvoisessa yhteiskunnassa jokaisella on mahdollisuudet kouluttautua niin pitkälle kuin rahkeet riittävät. (Valtioneuvosto, 2021.)

Hallitusohjelmassa todetaan, että koulutus on paras turva syrjään jäämistä ja näköalattomuutta vastaan, sillä eriarvoisuus, oppimiserot ja syrjäytyminen ovat nähty uhkana kouluttautumiselle. Alueelliset, sosioekonomiset ja sukupuolten väliset erot sekä koulutuksen periytyvyys näkyvät myös oppimisessa ja kouluttautumisessa entistä vahvemmin eikä koulutus ole pysynyt riittävällä tavalla mukana kehityksessä. Maahanmuuttajat, maahanmuuttajataustaiset, vammaiset ja toimintarajoitteiset sekä muut haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät jäävät tällä hetkellä myös koulutuksessa ja osaamisessa jälkeen. Tämän lisäksi lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet huolestuttavasti. (Valtioneuvosto, 2021.)

Nyky-yhteiskunnassa toisen asteen tutkinnon katsotaan edistävän työllistymistä. Työllisyyden edistäminen edellyttää panostusta koulutukseen ja osaamiseen, sillä työelämän muuttuvat vaatimukset lisäävät merkittävästi oman osaamisen päivittämistä ja jatkuvan oppimisen tarvetta. Työelämän tarpeiden nopea muutos edellyttää myös koulutuksen järjestäjiltä nykyistä suurempaa ketteryyttä. Koulutusta eniten tarvitsevat osallistuvat koulutukseen kuitenkin vähiten. (Valtioneuvosto 2021.)

Uudistuksen myötä on tarkoitus vahvistaa ohjausta ja oppilashuollon palveluita sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suorittaa toisen asteen koulutuksesta. Osana oppivelvollisuutta kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia ja nivelvaiheen ohjausta helpottamaan siirtymistä toisen asteen koulutukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

2.2 Ohjaus- ja valvontavastuu

Oppivelvollisuuslaissa on säädetty oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus- ja valvontavastuusta. Perusopetuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata ja valvoa, että sen oppilaana oleva oppivelvollinen täyttää hakeutumisvelvollisuutensa. Hakeutumisvelvoitteella tarkoitetaan sitä, että peruskoulun päättävällä yhdeksäsluokkalaisella on velvoite hakeutua ja jatkaa toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Perusopetuksen järjestäjän tulee myös selvittää, ovatko oppivelvolliset aloittaneet hakemassaan koulutuksessa, sillä opetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy vasta, kun opiskelijat ovat päässeet seuraaviin opintoihin. (Oppivelvollisuuslaki 30.12.2021/12 14 3 luku.)

Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu alkaa, kun oppivelvollinen on aloittanut opintonsa koulutuksen järjestäjän opiskelijana. Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä ja ilmoitettava oppivelvollisen huoltajalle ja muulle lailliselle edustajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Jos oppivelvollinen on aikeissa keskeyttää opintonsa, koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa mahdollisuudet suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä tai hakeutua muuhun koulutukseen. Tarvittaessa vaihtoehdot selvitetään yhteistyössä toisen koulutuksen järjestäjän kanssa. Koulutuksen järjestäjän on lisäksi selvitettävä oppivelvollisen saamien koulutuksen järjestäjän tukitoimien riittävyys sekä tarvittaessa ohjattava oppivelvollinen hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Jos oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja, koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot oppivelvollisen asuinkunnalle sekä ilmoitettava eronneeksi katsomisesta oppivelvollisen huoltajalle ja muulle lailliselle edustajalle. Ilmoitusvelvollisuus on myös silloin, jos oppivelvollisen opiskeluoikeus on peruutettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla. (Oppivelvollisuuslaki 30.12.2021/12 14 3 luku.)

2.2.1 Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu Raumalla

Rauman kaupunki perusti vuonna 2021 lakiuudistuksen myötä uuden oppivelvollisuuskoordinaattorin toimen vastaamaan asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuusta. Oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisen asuinkunnan tulee ohjata ja valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, ellei ohjausta ja valvontaa ole säädetty muun toimijan tehtäväksi. Oppivelvollisuuskoordinaattori toimii Valpas-kuntavalvojan roolissa eli ohjaa ja valvoo Valpas –järjestelmään tulevia ilmoituksia oppivelvollisista ilman opiskelupaikkaa sekä suorittaa automaattisen haun tarkistuksen kunnan oppivelvollisista.

Oppivelvollisuuskoordinaattorin tehtävänä on selvittää yhdessä oppivelvollisen, tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa oppivelvollisen tilanne ja tuen tarve. Ennen ohjausprosessin alkamista ennakkotiedot kerätään valpas ilmoituksen tehneeltä koulutuksen järjestäjältä. Ohjausprosessin aikana käydään läpi koulunkäyntijanaa, kouluhistoriaa, vahvuuksia, tulevaisuuden suunnitelmia sekä mielenkiinnon kohteita tavoitteena yhteisen päämäärän kirkastaminen. Nuoren kanssa voidaan tehdä myös tutustumiskäyntejä. Ohjauskäyntien pohjalta luodaan suunnitelmaa opintoihin hakemisesta tai tarvittaessa haetaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä ja ohjataan tarvittavan tuen piiriin. Keskeytyksen aikana koordinaattori seuraa oppivelvollisen tilannetta ja arvioi keskeytyksen mahdollista jatkamista tai päättämistä. Nuori tulee ohjata eteenpäin kahden kuukauden päästä ilmoituksen saapumisesta tai osoittaa opiskelupaikka tarpeen vaatiessa, jos nuori ei ole halukas menemään kouluun ja kriteerit keskeyttämiselle eivät täyty. Opiskelupaikka voidaan osoittaa lain mukaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta eli TUVA koulutuksesta tai TELMA koulutuksesta eli työhön tai itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta.

Asiakastyön lisäksi työtehtäviin kuuluu oppivelvollisen kanssa työskentelyn kirjaaminen Wilma järjestelmään. Oppivelvollisuuskoordinaattori valmistelee myöskin oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämiseen liittyvät päätökset sekä opiskelupaikan osoittamispäätökset ja järjestää tarvittaessa opiskelupai-

kan osoittamispäätöksen edellyttämät kuulemiset. Erinäiset oppivelvollisuuden suorittamista kehittävät työryhmät sekä verkostojen tiedottaminen oppivelvollisuuteen liittyvissä asioissa ja verkostoyhteistyö ovat myös tärkeä osa koordinaattorin työtä. Edellä mainittujen lisäksi, työhön kuuluu oman ammattitaidon ylläpito, oppivelvollisuuslakiin liittyvän ajantasaisen tiedon seuraaminen sekä yhteistyö valtakunnallisella tasolla valvonta- ja ohjausvastuusta vastaavien toimijoiden kanssa.

Lainsäädännöstä nousevien työtehtävien lisäksi Raumalla on aloitettu tekemään myös ennakoivaa työtä. Ennakoivaan työhön on tähän mennessä sisällytynyt varhaisen vaiheen konsultoinnit koulutuksen järjestäjän puolelta oppivelvollisten asioissa sekä osallistumisen erinäisiin moniammatillisiin tapaamisiin nuorten koulunkäyntiin liittyen. Ennakoiva työ on vielä melko vähäistä, mutta oppivelvollisuuskoordinaattorin osallisuus varhaisessa vaiheessa on nuoren etu.

Oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaan kuuluu myös muualta Suomeen tulevien lasten ja nuorten koulu- ja opiskelupaikkojen selvittely. Alle 18-vuotiaita lapsia ja nuoria ilman kotikunta merkintää ei voida velvoittaa osallistumaan opetukseen, mutta heillä on kuitenkin oikeus opiskella niin halutessaan, jolloin kunnan täytyy pystyä tarjoamaan opetusta. Kotikunta merkintä on mahdollista saada vuoden maassa oleskelun jälkeen. (Digi- ja väestötietovirasto, 2022).

Oppivelvollisuuskoordinaattori on toiminut myös Ohjaamon vastuuhenkilönä kesästä 2023 alkaen. Oppivelvollisuuskoordinaattori päivystää Ohjaamolla joka tiistai- ja keskiviikko iltapäivä. Ohjaamo on alle 30-vuotiaille nuorille suunnattu matalan kynnyksen neuvonta- ja palvelupaikka. Ohjaamossa saa apua päivystäviltä asiantuntijoilta ja Ohjaamoon voi tulla ilman ajanvarausta. Ohjaamo toiminnan lähtökohtana on verkostoyhteistyön kehittäminen sekä nuorten osallistuminen kaikkeen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Ohjaamon kautta nuoret voivat löytää reittejä eteenpäin niin elämässä, itsenäistymisessä kuin tulevaisuuden unelmien toteuttamisessa. Ohjaamon vastuuhenkilönä sekä oppivelvollisuuskoordinaattorina toimiminen on katsottu hyväksi yhdistelmäksi. Ohjaamon kautta oppivelvollisuuskoordinaattorin on mahdollista

saada myöskin enemmän näkyvyyttä ja lisätä ennakoivaa työtä. (Ohjaamo, 2021.)

2.2.2 Tutkiva kysely tehtäväkuvan kehittämisen tukena

Rauman ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvasta on käyty paljon keskustelua verkostojen sekä sidosryhmien, että työnantajan kanssa. Pohdinnassa on ollut entistä vahvempi yhteistyö peruskoulun oppilaanohjauksen sekä muun opetukseen liittyvän henkilöstön, esimerkiksi erityisopettajien kanssa. Koulunuorisotyöntekijä tekee ennaltaehkäisevää nuorisotyötä peruskouluissa ja toimii turvallisena ja luotettava aikuisena, joka kohtaa nuoria koulun arjessa. Koulunuorisotyöntekijällä on hyvä yhteys nuoriin, joten hänen kanssa yhdessä toimiminen olisi luonteva reitti tulla tutuksi myös peruskoulujen arjessa. Oppivelvollisuuskoordinaattorin työ peruskouluissa voisi sisältää esimerkiksi eräänlaisena koulupsyykkarina toimimista nivelvaiheessa olevien nuorten kohdalla. Koulupsyykkarina oppivelvollisuuskoordinaattori ottaisi koppia nuorista, jotka ovat siirtymässä peruskoulusta toiselle asteelle, ja joilla on ollut peruskoulussa hankaluutta motivoitua koulunpenkille. Yhteydenpito läpi kesän näiden nuorten kohdalla olisi tärkeää, jotta nuoret eivät pääsisi putoamaan nivelvaiheessa opinnoista ja tämä voisi helpottaa nuorten polkua toiselle asteelle.

Yhteistyökuvioita erityiskoulujen kanssa on myös pohdittu. Erityisesti yhteishaussa olisi tärkeää ottaa huomioon oikea ohjautuvuus, jotta voitaisiin ennakoiden varmistaa jokaiselle erityisoppilaitoksesta tarvitsevalle nuorelle paikka. Nuorten eduksi olisi ohjautua omien taitojensa ja kykyjensä mukaiseen koulutukseen, jotta turhilta pettymyksiltä vältyttäisiin. Jos nuorella on taustalla koulunkäyntiin liittyviä pettymyksiä, voivat ne ennestään lisätä koulumotivaation puutetta. Myös tietyissä tilanteissa on syytä pohtia oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä, mutta tämä on viimesijainen toimi ja tulee lähtöä perheen omasta tahdosta. Oppivelvollisuuskoordinaattorin ennaltaehkäisevä työ voisi näyttäytyä esimerkiksi osallistumisena nuorten koulupolkujen suunnitte-

luun yhdessä opetuksen järjestäjän ja nuoren sekä perheiden kanssa. Yhteistyö toisen asteen erityisoppilaitosten kanssa nivelvaiheessa on tärkeä linkki koulupolkujen suunnittelussa.

TUVA-koulutuksen kanssa tehtävä ennakoiva työ on myös ollut esillä jo jonkin aikaa. Koulutuksen järjestäjä sekä oppivelvollisuuskoordinaattori ovat kummatkin kokeneet, että yhteistyötä ja ennakoivaa työtä olisi hyvä kehittää entisestään. Haastetta ennakoivaan työhön tuo se, että oppivelvollisuuskoordinaattorilla ei ole tiedonsaantioikeuksia nuorista, ennen kuin heistä on tullut ilmoitus oppivelvollisina ilman opiskelupaikkaa Valpas-järjestelmään. Kuitenkin nuorilta ja heidän huoltajiltaan lupaa kysyttynä oppivelvollisuuskoordinaattorin läsnäoloa erinäisissä opiskelijan koulunkäyntiin liittyvissä tapaamisissa on mahdollista. Oppivelvollisuuskoordinaattorin rooli on neutraali, koska hän ei ole opetuksen- eikä koulutuksenjärjestäjän alainen toimija. Oppivelvollisuuskoordinaattori pystyy ohjaamaan ja neuvomaan kunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavana asiantuntijana oppivelvollisuuteen liittyen.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämisestä on myös käyty keskustelua. Erinäisten tahojen keskuudessa on syntynyt pohdintaa siitä, olisiko Rauman kaupungin mahdollista järjestää omaa TUVA opetusta. Se, että kaupungilla olisi tarjota omaa TUVA opetusta, mahdollistaisi luontevan jatkumon peruskoulusta opintojaan TUVA opintoihin jatkaville nuorille ja nuoret eivät pääsisi putoamaan käsistä vielä tässä vaiheessa ja saisivat vielä jatkaa opetusta kunnan tarjoamassa opetuksessa. Myös nuorten tuen tarpeet ja muut tiedot olisivat kunnalla tarkoin tiedossa ja nuoret saisivat erilaista tukea ja aikaa kasvaa vielä vuoden verran kunnan tarjoamassa opetuksessa. TUVA opintojen on mm. ajateltu voivan linkittyä esimerkiksi nuorten työpajalle, joka on kaupungin tarjoamaa toimintaa. Rauman kaupungilla ei kuitenkaan tällä hetkellä ole TUVA opetukseen järjestämislupaa.

Lukion ja oppivelvollisuuskoordinaattorin yhteistyö on myös pohdittanut. Kouluterveyskyselyn (2021) perusteella lukiolaisilla on todettu olevan kovat suorituspainheet, sillä koulumenestyksellä on nykyään iso rooli jatko-opintoihin

hakeutumisessa. Kyselyn tulosten perusteella opiskelijoiden on valtakunnallisesti nähty kärsivän mm. uupumuksesta, isojen luokkien aiheuttamasta aisti-kuormasta, yksinäisyydestä, huonommuuden tunteista, ahdistuksesta sekä vaikeudesta suunnitella ja toteuttaa omia opintoja. Tampereen kaupunki on ottanut osaa Lukiopaja Lupa –hankkeeseen, jonka tarkoituksena on lisätä Tampereen kaupungin lukioissa opiskelevien nuorten koulutusosallisuutta ja vähentää negatiivisia keskeytyksiä erityisesti lukio-koulutuksen nivelvaiheissa. Keskeistä on vahvistaa nuoren toimintakykyä ja tukea opinnoissa etenemistä joustavasti yksilöllisen suunnitelman mukaan oppilaitoksen ulkopuolisessa ympäristössä. Rauman lukiossa tehtiin kokeilu lukiopysäkki toiminnasta viime keväänä 2023. Lukiopysäkki toimintaa toteutettiin kurssina, jonka aikana oli mahdollista mm. suorittaa keskeneräisiä kursseja. Kokeilu osoittautui erittäin toimivaksi ja onkin saanut jatkoa. (Silta-Valmennusyhdistys ry, 2022.)

2.3 Verkostotyö

Raumalla asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan oppivelvollisuuskoordinaattorin verkostoihin kuuluvat peruskoulut, toisen asteen oppilaitokset sekä opistot. Yhteistyötä tehdään paikallisten nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen, oppilashuollon, sosiaalityön, terveydenhuollon, kansainvälisyyskoordinaattorin, Valpas-verkoston, vastaanottokeskusten, työllisyyspalveluiden sekä oppivelvollisten ja heidän huoltajiensa kanssa.

Yhteistyö verkostojen kanssa näkyy moniammatillisina tapaamisina, konsultaatioina sekä yhteistoimintoina. Verkostot mahdollistavat yhteistyön tekemisen ja yhteistyöllä on koettu olevan voimaa. Verkostoyhteistyön avulla voidaan muodostaa uutta tietoa opitun tai yhdessä muodostetun pohjalta. Yhdessä luotu uusi tieto luo hyvän pohjan yhteistoiminnan kehittämiseksi ja yhteisten ongelmien ratkaisulle. Työskentely verkostoissa mahdollistaa ongelmien tarkastelemisen eri näkökulmista. Verkostoyhteistyön tarkoituksena on kokoon-tua suunnittelemaan yhteistä toimintaa, jossa tapahtuu vuorovaikutusta, neuvotteluja ja tietojen vaihtoa yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi, toiminnan

kohteen määrittelemiseksi, tiedonmuodostamiseksi ja yhteistoiminnan virittämiseksi. (Nykänen 2010, 72, 82–83.)

2.3.1 Valpas-verkosto

Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitaville tahoille on luotu epävirallinen verkosto nimeltään Valpas-verkosto, joka on saanut alkunsa tarpeesta jakaa hyviä käytänteitä asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyen. Valpas-verkosto kokoontuu etäyhteyden kautta viikoittain ja verkostossa käy myös verkostojen tai sidosryhmien edustajia esittelemässä toimintaansa. Näiden lisäksi valpas-verkosto kokoontuu muutaman kerran vuodessa kasvotusten eri teemojen merkeissä.

Valpas-verkostossa on jaettu hyväksi koettuja käytänteitä kunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavien työnkuvista. Verkostossa on koettu hyväksi ennakkoiva työote ja vahva yhteistyö koulutuksenjärjestäjien sekä oppilashuollon kanssa. Yhteistyöllä on nähty olevan voimaa ja yhteisellä tekemisellä on saatu luotua sujuvampia polkuja ja enemmän onnistumisia. Nuorten tilanteiden hoitaminen saattaen vaihtaen on koettu tärkeäksi myös tiedon siirtymisen kannalta ja sen on nähty vähentävän päällekkäistä työtä. Yhteydenotto matalalla kynnyksellä sekä arviointi ja ideointi yhdessä on katsottu olevan nuorelle eduksi, sillä nuorten ja huoltajien ei ole tarvinnut kertoa tilanteesta useaan otteeseen monelle viranomaiselle.

Kuopion oppivelvollisuusohjaaja Loviisa Silmäri on tehnyt opinnäytetyön aiheesta: ”Oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu asuinkunnissa: Kuopion kaupungin oppivelvollisuusohjaajan tehtäväkuva.” Silmäri on kirjannut opinnäytetyöhönsä tutkimusten perusteella, että asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuussa olevan henkilön työnkuvaan kuuluu oppivelvollisuuslakiin liittyvä kehittämis- ja verkostotyö. Kuopion oppivelvollisuusohjaajan työnkuva sisältää laaja-alaista ja tiivistä verkostotyötä oppilaitosten, oppivelvollisten, huoltajien, sosiaalityön, terveydenhuollon ja paikallisten nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen kanssa. Kuopion oppivelvollisuusohjaaja tekee konsultatiivista ja

ennaltaehkäisevää ohjaustyötä kartoittaen yhdessä toisen asteen oppilaitoksen henkilöstön kanssa keskeyttämisvaarassa olevien oppivelvollisten tilannetta, tarkoituksenmukaisia tukitoimia ja ohjaa tarvittaessa keskeyttämisprosessissa. Ohjaaja myös kehittää ja koordinoi kunnassa oppivelvollisuuslain edellyttämiä ja oppivelvollisuuden suorittamista edistäviä rakenteita, käytänteitä, toimintatapoja ja yhteistyötä sekä ennakoii ja kehittää yhteistyössä vaativaa erityistä tukea tarvitsevien oppivelvollisten ehjiä koulupolkuja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Edellä mainittujen tehtävien lisäksi työnkuvaan kuuluu edistää yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa oppivelvollisten opiskelukykä, opintoihin kiinnittymistä ja opintojen parissa pysymistä. (Silmäri, 2022, s.61-62.)

2.4 Oppivelvollisuuden laajentamisen seurantasuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ovat valmistelleet suunnitelman oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon seurantaan vuosina 2021–2024. Oppivelvollisuuden laajentamisen seuranta tehdään oppivelvollisten hakeutumisesta koulutukseen ja koulutukseen pääsystä, opinto-ohjauksesta ja koulutukseen kiinnittymisestä, opetuksesta ja ohjauksesta, erityisestä tuesta ja muista tukimuodoista, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnista, uudistuksen kustannusvaikutuksista sekä uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta. Seuranta-, tutkimus- ja arviointitietoa hyödynnetään osana pidempiaikaista oppivelvollisuus uudistuksen vaikuttavuuden arviointia ja seurantakauden lopussa tehtävää oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanon kokonaisarviointia. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu, 2021, s. 7-11.)

Oppivelvollisuuden laajentamisen seurannan lähtökohtana on oppivelvollisuuden laajentamista koskeva hallituksen esitys HE 173/2020 vp ja laajentamisen seurantaan liittyvät toimenpiteet. Hallituksen esityksen mukaan oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti, jotta saadaan tietoa oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksista toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ja sitä kautta suomalaisten koulutus- ja osaamistason

parantamiseen ja työllistymisen edistämiseen. Lisäksi valtakunnallisten opiskelijapalautekyselyjen ja opiskelijabarometrien avulla saadaan tärkeää tietoa opiskelijoiden näkemyksistä opetuksen, ohjauksen ja muun tuen riittävydestä ja laadusta. Tietoa kerätään myös opiskelijoiden hyvinvoinnista. Tiedon pohjalta on tarkoitus puuttua epäkohtiin esimerkiksi suuntaamalla eri kehittämissuunnitelmien toimenpiteitä ja rahoitusta epäkohtien korjaamiseen. Seurantatiedon pohjalta voidaan lisäksi arvioida säännösten tai rahoituksen mahdollisia muutostarpeita. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 2021, s. 7-11.)

Oppivelvollisuuden laajentaminen toteutuu täysimääräisesti vasta vuonna 2024, josta alkaen kaikilla lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen vuosiluokilla on oppivelvollisia opiskelijoita. Vuodesta 2024 alkaen aletaan saada myös tietoja oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksista keskeyttämisen vähentymiseen, tutkinnon suorittamiseen ja työllistymiseen. Vuonna 2024 opetus- ja kulttuuriministeriön onkin tarkoituksena tehdä laaja kokoava tutkimus oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteiden toteutumisesta, toimeenpanon onnistumisesta ja uudistuksen vaikuttavuudesta. Painopiste on uudistuksen keskeisten tavoitteiden toteutumisessa, erityisesti toisen asteen tutkinnon suorittamisasteessa, koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisääntymisessä, syrjäytymisen ehkäisyssä, lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamisessa sekä työelämään ja jatko-opintoihin siirtymisessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 2021, s. 7-11, 24.)

Lausumassaan eduskunta edellyttää, että oppivelvollisuus uudistuksen ohella tulee edelleen jatkaa koko koulutuspolun uudistamiseksi ja vahvistamiseksi tähtäviä toimia, sillä ne tukevat ja ovat edellytyksenä myös oppivelvollisuus uudistuksen tavoitteiden ja toimeenpanon onnistumisessa. Oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia koulutustasoon, oppimiseroihin ja työllisyysasteeseen ei pystytä todentamaan seurantasuunnitelman seuranta-aikana, vaan ne edellyttävät seuranta-ajan jälkeistä jatkuvaa seuranta-aikaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 2021, s. 24-26.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tavoitteena on selkeyttää työnjakoa oppivelvollisuuskoordinaattorin ja verkostojen välillä sekä jäsentää palveluiden linkittymistä yhteen. Palvelupolun tarkoituksena on, että yhteydenotto koordinaattoriin matalalla kynnyksellä lisääntyy. Sujuvalla verkostoyhteistyöllä ja ennakoivalla otteella pyritään tukemaan lasten- ja nuorten koulunkäyntiä sekä oppivelvollisuuden suorittamista korjaavan työn sijasta. Ennakoivan otteen tarkoituksena on parantaa opiskelijoiden oikeaa ohjautuvuutta, vähentää ja ehkäistä koulupudokkuutta sekä negatiivista syrjäytymiskehitystä.

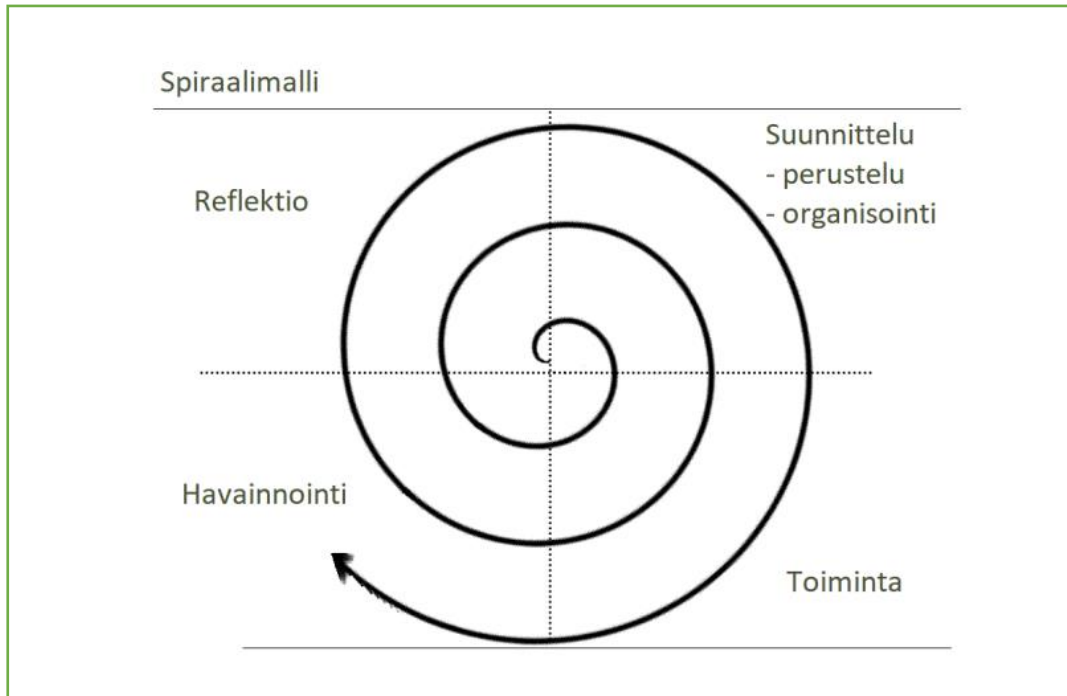
Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Millaisia käsityksiä, toiveita ja odotuksia yhteistyöverkoston edustajilla on liittyen oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä?
2. Miten ennakoiva työote näkyy oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvassa?

4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

Tämä tutkimuksellinen kehittämistyön prosessi sisältää tutkimuskyselyn toteuttamisen ja analysoimisen sekä palvelupolku mallinnuksen kehittämisen yhteistoiminnallisesti. Kehittämistyöhön kerätään pohjatietoa tutkimuskyselyn avulla ja kyselyn tarkoituksena on selvittää paikallisen opetuksen sekä koulutuksen järjestäjien käsityksiä, toiveita ja odotuksia oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tutkimuskyselyn tulosten pohjalta palvelupolku mallinnusta kehitetään yhteistoiminnallisesti ohjausryhmä tapaamisilla yhdessä verkoston jäsenten kanssa. Prosessin etenemistä hahmotetaan jatkuvana syklinä eli spiraalina. Spiraalimallissa kehittämistoiminnan tehtävät muodostavat kehän, jossa perusteluvaihetta seuraavat organisointi, toteutus

ja arviointi. Prosessi kuitenkin jatkuu ensimmäisen kehän jälkeen, jolloin sitä seuraa uusia kehiä perusteluineen, organisoimisineen, toteutuksineen ja arvioimisineen. Ensimmäinen kehä muodostaa lähtökohdan kehittämislle ja uudet kehät aina täydentävät edellisiä. (Rantanen & Toikko, 2009, s.66-67.)

Kuva 1. Kehittämistyön spiraalimalli (Toikko & Rantanen 2009)

4.1 Kehittämistoiminta ja yhteisölähtöinen kehittäminen

Toikko & Rantanen (2009) kuvaavat kirjassaan, Tutkimuksellinen kehittämis-toiminta, kehittämistä konkreettisena toimintana, jolla tähdätään jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamisen. Kehittäminen voi olla pyrkimystä toimintatavan tai toimintarakenteen kehittämiseen. Toimintatapaa koskeva kehittäminen voi olla yksilöidyn työskentelyn kehittämiseen tai laaja-alaista koko organisaation yhteisen toimintatavan selkeyttämistä. Edelle mainittujen lisäksi kehittämisellä voidaan tarkoittaa myös rakenteellisia uudistuksia, jolloin voidaan uudistaa palvelurakennetta tai luoda kokonaan uutta. (Toikko & Rantanen, 2009, s.14.)

Kehittämisellä voidaan siis tavoitella sekä toimintatavallisia että rakenteellisia uudistuksia. Kehittäminen voi olla uusien ideoiden keksimistä, niiden levittämistä ja vakiinnuttamista. Toisin sanoen kehittämisen voidaan ajatella olevan käytännöllistä asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. Onnistunut kehittäminen saattaa levitä myös laajemmin muiden organisaatioiden ja toimijoiden käyttöön. Kehittämisellä voidaan tähdätä myös uuden taidon ja tiedon siirtoon. Kehittämisellä pyritään usein muutokseen ja tavoitellaan jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat ovat tarjonneet. (Toikko & Rantanen, 2009, s.16.)

Tavoitteellisuus on tärkeä elementti kehittämistoiminnassa. Kehittämisen lähtökohdina voivat olla nykyisen toiminnan puutteet tai näky jostakin uudesta. Usein kehittämistoiminta tapahtuu verkostoissa, joissa eri alojen toimijat voivat rikastaa omaa ajatteluaan uusilla ideoilla, mutta joissa myös eri näkökulmista asioita tarkastelevat asiantuntijat voivat yhdessä kehittää uusia innovaatioita. Verkostomalleilla tavoitellaan innovatiivisia rajapintoja. (Toikko & Rantanen, 2009, s.16-17.)

Kehittämistoiminta on sosiaalinen prosessi, joka edellyttää ihmisten aktiivista osallistumista ja vuorovaikutusta. Osallistuminen perustuu dialogiin, jonka avulla osapuolet voivat avoimesti tarkastella kehittämistoiminnan perusteita, toimintatapoja sekä tavoitteita. Nykyisin kaikessa kehittämistoiminnassa korostetaan osallisuuden merkitystä. Sidosryhmien ja verkostojen osallistumisesta on monenlaista hyötyä kehittämistoiminnassa. Tällä tavoin varmistetaan eri tahojen tarpeiden ja intressien mahdollisimman hyvä huomioiminen. Yhteistyökumppaneiden osallistumisen kautta lisätään sitoutumista kehittämiseen. (Toikko & Rantanen, 2009, s.89-91.)

Yhteistoiminnallisessa kehittämisessä erilaiset kehittäjät ja tutkijat sekä käyttäjät ja toimijat osallistuvat yhdessä kehittämiseen. Jokainen heistä tuo omat näkökulmansa ja kysymyksenasettelunsa yhteiseen keskusteluun ja auttaa toisia niiden muotoilussa. He kehittävät samaa kohdetta, mutta kukin omista lähtökohdistaan käsin. He auttavat toisiaan analyysissä ja johtopäätösten jäsentämisessä, mutta lopulta vievät tulokset omiin alkuperäisiin viiteryhmiinsä.

Kumppanuussuhde on olennainen yhteistoiminnallista kehittämistoimintaa luonnehtiva seikka. (Toikko & Rantanen, 2009, s.89-91.)

4.2 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Opinnäytetyössäni menetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus on terminä eräänlainen sateenvarjo, jonka alla on useita hyvin erilaisia tutkimuksia, toteaa Tuomi & Sarajärvi teoksessaan laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (2018). Laadullisesta tutkimuksesta voidaan puhua laajassa merkityksessä sekä erilaisissa kapeissa merkityksissä. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pureutuu selvittämään ja kuvaamaan ilmiöitä. Laadullisen tutkimuksen avulla ei pyritä yleistykseen, vaan tutkimuksen tulokset selittävät ja kuvaavat kohdetapausta. Tavoitteena on ilmiön syvälinen ymmärtäminen, selittäminen ja kattavan kuvauksen laatiminen. Laadullisen tutkimuksella luodaan pohja jatkotutkimuksille ja uusien teorioiden sekä mallien luomiselle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 13-14 ja 22-23; Kananen 2017, 32–33 ja 44.)

Sisällönanalyysin menetelmällä voidaan analysoida erilaisia dokumentteja. Dokumentiksi voidaan ymmärtää esimerkiksi haastattelut, puhe ja keskustelu sekä miltei mikä tahansa kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. Sisällönanalyysi sopii hyvin täysin strukturoimattomankin aineiston analyysiin. Tällä menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä saadaan kerättyä aineisto kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa etsitään tekstin merkityksiä. Sisällön erittelyssä tiedot voidaan kerätä sanallisessa muodossa, sanallisina ilmaisuina tai sitten määrällisessä muodossa, luokiteltuina ja tilastoituina. On kuitenkin hyvä huomata, että sisällönanalyysi ei rajoitu pelkästään erilaisten sanojen ja sanontojen esiintymistiheyksien laskemiseen, vaan päähuomio kiinnitetään sanojen ja sanontojen välisiin yhteyksiin. Tällä tavalla päästään tulkinnoissa suurempaan joustavuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 117– 119.)

4.3 Aineistonkeruu

Aiheen tuoreuden vuoksi aihetta käsittelevää valmista aineistoa, teoriaa tai tilastoja oli heikosti saatavilla, joten tietoa oli lähdettävä keräämään kehittämistyön tueksi. Aineistonkeruu päätettiin toteuttaa sähköisellä tutkimuskyselyllä (LIITE 2), sillä se koettiin tehokkaaksi ja taloudelliseksi tavaksi kerätä tietoa. Kyselyiden käyttäminen on yleisempää määrällisen tutkimuksen teossa, mutta kyselylomakkeista voidaan laatia myös laadullista aineistoa tuottava aineistonkeruumenetelmä käyttämällä avoimia kysymyksiä. Kysely toteutettiin maaliskuun 2023 aikana. (Vilka 2007, 68–69; Valli 2015, 47–48; Valli & Perkkilä 2018, 117–118.)

Toteuttamani kysely (LIITE 2) sisälsi yhteensä kahdeksan kysymystä, joista kaksi oli monivalintakysymyksiä ja loput avoimia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan vastauksia opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Avointen kysymysten etuna on, että ne mahdollistavat syvällisen tiedon ja vastaajien spontaanien mielipiteiden saamisen. Avoimet kysymykset antavat monivalintakysymyksiä laajemman kuvan asenteista, kokemuksista ja tyytyväisyydestä. Kyselylomakkeet laadittiin kehittämistyön tavoitteisiin sekä tutkimuskysymyksiin nojaten ja lomakkeista pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeät ja vastaajaystävälliset. (Vilka 2007, 68–69; Valli 2015, 47–48; Valli & Perkkilä 2018, 117–118.)

Tutkimuskyselyn (Liite 2) avulla haluttiin saada vastauksia yhteistyöverkoston jäsenten käsityksistä, toiveista sekä odotuksista oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kyselyssä selvitettiin heti alkuun kyselyyn vastaavien henkilöiden tehtävänimikkeet sekä työpisteet. Näin saatiin tietoa siitä, miten kyselyyn vastanneet henkilöt liittyvät oppivelvollisten ohjaukseen ja millä koulutusasteella he työskentelevät. Tämän jälkeen kyselyssä selvitettiin vastaajien käsityksiä Rauman kaupungin oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvasta. Tämä oli tärkeä tieto selvittää, sillä se antoi käsityksen oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuva tunnettavuudesta. Kyselyllä selvitettiin myös, missä kohtaa oppivelvollisen ohjauksen palvelupolkua verkoston jäsenet nä-

kevät yhteistyön tarpeelliseksi oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa ja millaisissa asioissa he kokevat voivansa olla yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattoriin. Kehitysideoita ja toiveita yhteistyöhön liittyen pyydettiin myöskin kirjaamaan sekä mahdollisia aukkoja, päällekkäisyyksiä tai epäselvyyksiä, joita verkoston jäsenet olivat kokeneet oppivelvollisten ohjauksen palvelupolussa olevan. Ennakoiva työote näyttäytyi myös kyselyssä, sillä kyselyn avulla pyrittiin saamaan selville, miten ennakoiva työote voisi näkyä oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvassa.

Kyselylomake (LIITE 2) laadittiin Microsoft Forms –kyselyjärjestelmää hyödyntäen. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse valikoiduille organisaatioiden edustajille. Sähköpostin yhteydessä lähetettiin myös informatiivinen saatekirje (LIITE 1), jossa kerrottiin kyselyn tarkoituksesta ja tavoitteista sekä pyrittiin motivoimaan yhteistyöverkoston jäseniä välittämään linkkiä omassa organisaatiossaan opinto-ohjaajille, erityisopettajille sekä muulle opetuksesta vastaavalle henkilöstölle, jonka katsottiin liittyvän kyselyyn. Tällä tavalla saatiin tehokkaasti kohdennettua kysely niille yhteistyöverkoston jäsenille, joiden näkemyksiä ja ajatuksia olisi tärkeä kehittämistyössä kuulla. Microsoft Forms –järjestelmän käyttö mahdollisti kyselylomakkeiden, anonymien kyselylinkkien sekä vastausten saapumisen seuraamisen. Vastausprosenttia seuraamalla oli mahdollista lähettää myös muistutusviestejä kohdejoukolle kyselyyn vastaamisen määräajan lähestymisestä. Vastausaikaa kyselylle annettiin kuukausi ja tämä määräaika ilmoitettiin myöskin saatekirjeessä (LIITE 1).

Kyselyyn (LIITE 2) vastasi yhteensä 11 henkilöä. Vastaajista viisi henkilöä toimi erityisopettajan tehtävänimikkeellä ja neljä henkilöä opinto-ohjaajana. Kyselyyn vastasi myös kaksi muulla nimikkeellä toimivaa. Kahdeksan vastaajista ilmoitti työskentelevänsä toisella asteen oppilaitoksessa ja loput kolme vastaajista peruskoulussa.

4.4 Aineiston analysoiminen

Aloitin aineiston analysoimisen lukemalla keväällä 2023 tuotetun sähköisen tutkimuskyselyn pohjalta syntynyttä aineistoa useaan kertaan. Tämän jälkeen pyrin paikantamaan aineistosta tutkimusongelman kannalta olennaiset asiat merkitsemällä ne aineistoon värikoodein. Tämän jälkeen listasin samankaltaiset aineistosta nousseet aiheet yhteen. Lopuksi nimesin teemat, jotka toimivat yhteisenä nimittäjänä aineistosta nousseille asioille. Aineistosta nousi luokittelun perusteella vahvasti esiin kolme eri teemaa. Yksi teemoista käsitteli oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa erityisesti ennaltaehkäisevästä näkökulmasta käsin, toinen oppivelvollisuuskoordinaattorin näkyvyyttä ja kolmas oppivelvollisuuskoordinaattorin tekemää yhteistyötä ja verkostoja. Teemoiksi nimesin lopulta ennaltaehkäisevän työn, verkostoyhteistyön sekä työn näkyvyyden. (Eskola & Suoranta 2008, 174–180.)

Aineistosta nousi esiin, että oppivelvollisuuskoordinaattorin toimi ei ole vielä kovin tunnettu kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Työnkuva koettiin epäselväksi ja huonosti informoiduksi ja osalla vastaajista ei ollut tietoa siitä, että Raumalla toimii oppivelvollisuuskoordinaattori. Aineiston pohjalta toivottiin työnkuvan tunnetuksi tekemistä niin peruskoulujen kuin toisen asteen koko henkilöstölle, sillä vastaajat kokivat, että nyt vielä monelle oppilaitoksissa työskenteleville oppivelvollisuuskoordinaattorin työkuva on epäselvä. Aineistosta nousi esiin myös se, että tiedonpuutteesta johtuen oppivelvollisuuskoordinaattorin osaamista ei osata hyödyntää opiskelijoiden asioissa. Oppilaitoksissa kaivattaisiin konkreettisempaa tietoa siitä, miten oppivelvollisuuskoordinaattori voisi olla avuksi jo kouluvuoden aikana oppilaiden ohjauksessa.

Aineiston pohjalta nousi esiin myös oppivelvollisuuskoordinaattorin työn näkyväksi tekeminen. Koordinaattorin toivottiin pitävän aktiivisemmin yhteyttä oppilaitoksiin sekä jalkautumaan oppilaitosten arkeen oppilaiden keskuuteen. Aineistosta nousi ylös toive säännöllisistä tapaamisista ja ennaltaehkäisevästä yhteistyöstä erityisesti erityisopettajien sekä opojen kanssa. Matalan kynnyksen yhteydenpitoa sekä konsultaatio mahdollisuutta jo kouluvuoden aikana toivottiin myös vastaajien keskuudessa.

Kyselystä saadun aineiston perusteella ennakoiva yhteistyö koettiin merkitykselliseksi. Vastaajat kokivat, että oppivelvollisuuskoordinaattorin työkenttään voisi kuulua esimerkiksi työ nivelvaiheessa olevien nuorten parissa. Ennaltaehkäisevä työ koettiin tärkeäksi erityisesti niiden peruskoulun loppuvaiheessa olevien nuorten parissa, joilla on ollut koulunkäynnin haasteita jo peruskoulua käydessään ja joiden kohdalla nousee huoli jatkosta. Yhteistyö koettiin tärkeäksi myös siinä kohtaa, kun oppilas ei pääse yhteishaussa jatko-opintoihin ja on vielä syksylläkin ilman opiskelupaikkaa. Vastaajista lähes kaikki kokivat yhteistyön tärkeäksi jo ennen kuin oppilas menettää opiskelupaikkansa.

Ennakoivaa yhteistyötä olisi aineiston mukaan hyvä tehdä, kun oppivelvollinen ei käy koulua vaan on vaarassa pudota opinnoistaan ja tarvitaan toimia oppivelvollisuuden toteutumiseksi. Oppivelvollisuuskoordinaattoria toivottiin mukaan yhteistyöhön, kun ongelmat ovat vielä ratkaistavissa, eikä vasta sitten, kun poissaoloja on jo kertynyt niin paljon, ettei lukuvuoden oppimäärää ole mahdollista saada enää suoritettua hyväksytysti. Ennaltaehkäisevä yhteistyö koettiin tärkeäksi myös, jos opiskelija on vaihtamassa alaa, eikä uutta opiskelupaikkaa meinaa löytyä.

Yhteistyötä oltiin aineiston pohjalta halukkaita tekemään myös silloin, kun miettään muita ratkaisuja opinnoissa. Tällaisiksi tilanteiksi aineistossa mainittiin esimerkiksi tilapäinen oppivelvollisuuden keskeytys, koulukuntoisuus ja mahdollisesti muut polut. Aineistossa toivottiin myös, että koordinaattori olisi aktiivisesti mukana TUVAn henkilökohtaisten opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tekemisessä niiden opiskelijoiden osalta, jotka sijoittuvat muualle kuin oppilaitosympäristöön. Ylipäänsä aineistosta nousi esiin, että koordinaattori voisi olla nuorten tukena, jotka eivät opiskele opetussuunnitelman mukaisesti tai opiskelevat pienryhmissä. Yhdeksännen luokan pienryhmien opiskelijoihin tutustuminen koettiin myös tärkeäksi. Vastaajat toivoivat matalan kynnyksen yhteydenpitoa ja mahdollisuutta ilmoittaa nuorista jo siinä vaiheessa, kun opettajalla herää huoli opiskelijasta. Toiveena oli, että tieto menisi oppivelvollisuuskoordinaattorille ja ennakoivasti voitaisiin pohtia opiskelijan jatkopolkua.

Kyselystä nousi ylös oppivelvollisten ohjaukseen liittyvän työnjaon epäselvyys sekä palvelupolun puutteellisuus. Sosiaali- ja terveydenhuollon tarjoamia tukitoimia oppivelvollisille tulisi kehittää oppivelvollisten tarpeita vastaaviksi ja koordinaattorin tehtävänä nähtiin enemmän painottaa ohjausta oppilaitoksen ulkopuolisiin tahoihin, jotta ohjaus ei olisi päällekkäistä koulujen kanssa. Varsinkin opinto-ohjaajien, erityisopettajien sekä oppivelvollisuuskoordinaattorin työnjako on aiheuttanut epäselvyyttä vastaajien keskuudessa ja myös työnjako etsivän nuorisotyön ja koordinaattorin välillä koettiin osittain epäselväksi. Aineistosta nousi toive, että sosiaali- ja terveystalvueluita järjestettäisiin, sovellettaisiin ja luotaisiin uusia toimintatapoja, -malleja ja ratkaisuvaihtoehtoja, joustavasti ja oppivelvollisen parhaaksi. Koordinaattorin työnkuvaan katsottiin kuuluvan myös uusien vaihtoehtoisten nuorten valmentamismuotojen, kuin perinteinen oppilaitosympäristö, kehittäminen. Esimerkkinä tästä mainittiin Rauman kaupungin oma tutkintoon valmentava opetus, jota voitaisiin järjestää esimerkiksi Rauman kaupungin nuorten työpajalla.

5 PALVELUPOLUN KEHITTÄMISEN PROSESSI

5.1 Ohjausryhmätyöskentely

Järjestin syksyn 2023 aikana seitsemän oppivelvollisuuden ohjausryhmää, joissa työskentelimme ennalta kutsuttujen (LIITE 3) yhteistyöverkoston jäsenien kanssa yhdessä palvelupolku mallinnusta ideoiden. Ryhmiä oli kaksi erillistä, jotta saimme mahdollisimman laajan käsityksen verkoston toiveista ja odotuksista oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvan suhteen. Toinen ryhmä koostui rivityöntekijöistä ja toinen esihenkilöistä. Rivityöntekijöille suunnattuun ohjausryhmään kutsuttiin jäseniä Rauman lukiosta, Winnova Rauman toimipisteestä, erityisammattioppilaitos Spesia Rauman toimipisteestä sekä Rauman peruskouluista. Ryhmä koostui opinto-ohjaajista, erityisopettajista, lehtoreista sekä valmennuskoordinaattorista. Esihenkilöistä koostuvaan ohjaus-

ryhmään kutsuttiin Rauman kaupungin opetus- ja nuorisajohtaja, nuorisopäällikkö, Winnovan koulutus­päällikkö, Lukion rehtori sekä Spesian koulutus­päällikkö. Kumpaakin ryhmää tapasin erikseen kolme kertaa ja viimeisellä tapaa­misella kokoonnuimme yhteen kuulemaan työskentelymme pohjalta muodos­ tuneesta palvelupolku mallinnuksesta. Ohjausryhmät kestivät noin pari tuntia, jonka aikana työskentelimme palvelupolku mallinnusta ideoiden. Oppivelvolli­ suuden ohjausryhmään osallistuvien henkilöiden määrät sekä osallistujat vaih­ telivat hieman kerta kohtaisesti. Tapaamiset järjestettiin paikan päällä, sillä työskentely oli hyvin toiminnallista ja osallistavaa. Muutama osallistuja kuiten­ kin pyysi mahdollisuutta osallistua tapaamisiin myös etäyhteyden kautta pitkän välimatkan sekä työtilanteiden takia ja heidän osallistuminen mahdollistettiin etäyhteyden kautta. Tapaamiset järjestettiin syys-marraskuun 2023 välisenä aikana.

5.1.1 Ensimmäinen ohjausryhmän tapaaminen

Ensimmäinen ohjausryhmän tapaaminen aloitettiin alustuksella oppivelvolli­ suuden ohjausryhmän tarkoituksesta ja tavoitteista sekä työskentelystä. Ryh­ mille kerrottiin, että sama työskentely toteutetaan sekä esihenkilöistä koostu­ valle ryhmälle, että rivityöntekijöistä koostuvalle ryhmälle. Ohjausryhmän ta­ paamisten yhteisenä tavoitteena oli palvelurakenteen yhteisölähtöinen kehit­ täminen uudesta oppivelvollisuuskoordinaattorin toimesta johtuen sekä suju­ van palvelupolun mallintaminen asuinkunnan oppivelvollisten parissa työsken­ televälle verkostolle. Ohjausryhmässä korostettiin yhteisölähtöistä kehittä­ mistä, sillä tämä toimi tärkeänä lähtökohtana työskentelylle.

Palvelupolkua lähdettiin mallintamaan kehittämistyön spiraalimallin mukai­ sesti. Learning cafe eli oppimiskahvila eli oppimiskahvila valikoitui ensimmäi­ sen ohjausryhmän menetelmäksi, sillä se on oiva tapa ideoida ja oppia. Lear­ ning cafe on prosessina yksinkertainen ja siinä keskitytään joidenkin teemojen tai kysymysten ratkaisuun ryhmässä. Oppimiskahvila on myös hyvä mene­ telmä keskusteluun, tiedon luomiseen ja siirtämiseen. Menetelmässä tärkeää

on omien näkemysten selittäminen ja yhteisen ymmärryksen löytäminen. (Innokylä 2020.)

Ohjausryhmän tapaamisella ryhmän jäsenet jaettiin pienempiin pöytäryhmiin ja jokaiselle annettiin ennalta valittu tema käsiteltäväksi. Ohjausryhmässä käsiteltävät teemat oli valittu ryhmään etukäteen keväällä 2023 tuotetun sähköisen tutkimuskyselyn pohjalta. Käsiteltävinä teemoina toimivat ennaltaehkäisevä yhteistyö, verkostoyhteistyö sekä työn tunnettavuus. Pöytäryhmillä oli noin 15 minuuttia aikaa keskustella ja kirjoittaa vapaasti ideoita ja ajatuksia omaan teemaan liittyen. Keskustelun jälkeen ryhmät vaihtoivat paikkaa seuraavan teeman pariin, jotta kaikki saivat mahdollisuuden käsitellä kaikkia teemoja. Lopuksi kävimme vielä vapaata keskustelua esiin nousseiden aiheiden tiimoilta. Esihenkilöiden ryhmä aloitti työskentelyn ja rivityöntekijöiden ryhmä pääsi pohtimaan aiempia tuotoksia ja ideoimaan niitä eteenpäin omassa ohjausryhmässään.

Kuva 2 Ensimmäisten ohjausryhmä tapaamisten ideoinnin tuotokset toteutettuina learning cafe menetelmällä.

5.1.2 Toinen ohjausryhmän tapaaminen

Toisen oppivelvollisuuden ohjausryhmän tarkoituksena oli syventää ja tarkentaa teemoja entisestään spiraalimallin mukaisesti. Ensimmäinen kehä muodosti vasta lähtökohdan kehittämislle ja uutta kehää alettiin ideoimaan täydentääksemme edellistä kehää. Toinen ohjausryhmän tapaaminen aloitettiin näyttämällä ensimmäisissä esihenkilöiden sekä rivityöntekijöiden ohjausryhmissä syntyneet yhteenvedot teemoittain. Ensimmäisten ohjausryhmien jälkeen oli noussut paljon samansuuntaisia ajatuksia ja kehittämissideoita sujuvaa palvelupolkua ajatellen. Tiivistelmät edellisten ryhmien työskentelystä oli tärkeää esittää ryhmien jäsenille, sillä ryhmässä oli verkoston jäseniä, jotka eivät olleet osallistuneet työskentelyyn aikaisemmin ja tiivistelmä toimi myös muistin virkistäjänä aikaisemmin ryhmään osallistuneille jäsenille.

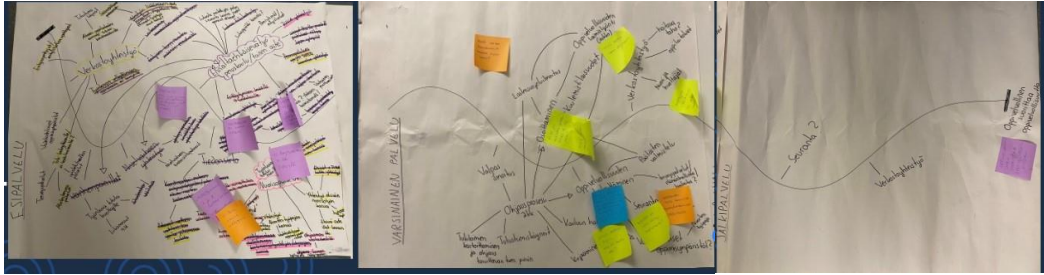

Kuva 3 Esihenkilöiden sekä rivityöntekijöiden ohjausryhmätyöskentelyn pohjalta syntyneet yhteenvedot teemoittain.

Toinen ohjausryhmätyöskentely toteutettiin ensin esihenkilöistä koostuvalle ohjausryhmälle ja sitten rivityöntekijöiden ohjausryhmälle. Tiivistelmien pohjalta lähdimme suunnittelemaan palvelupolku mallinnusta. Palvelupolku on palvelumuotoilun keskeinen elementti. Palvelumuotoilulla tarkoitetaan yhteisesti jaettua ajattelu- ja toimintatapaa ja se on yhteinen kieli eri osaamisalojen yhteistyöhön palveluiden kehittämisessä. Palvelumuotoilu on prosessi ja työkaluvalikoima. Se on kehikko, jolla päästään käsiksi palveluiden kehittämiseen ja jolla palvelun kehittäjä voi syventää omaa osaamistaan sekä rakentaa omaan toimintaympäristöönsä paremmin sopivia työmenetelmiä ja -välineitä. (Tuulaniemi, 2011, s.58.)

Palvelupolkua lähdettiin rakentamaan visuaalisena karttana yhdessä isolle paperille. Paperille muodostettiin kartta vaiheista ennen palvelua, sen aikana ja palvelutapahtuman jälkeen. Rakennuspalikkoina kartan rakentamisessa käytettiin palvelupolkua, palvelutuokioita ja palvelun kontaktipisteitä. Tällä tavoin pyrittiin pilkkomaan palveluita pienemmiksi joukoiksi osapalveluja. Palvelun aluksi katsoimme tilanteen, jossa oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta. Palvelun katsottiin loppuvan, kun oppivelvollisuus päättyy 18-ikävuoden täytyttyä. (Innokylä 2020.)

Työskentelyn alussa ohjausryhmän jäsenet jaettiin kolmeen eri pienryhmään. Ensimmäinen ryhmä tarkasteli palvelupolun alkupäätä eli esipalveluvaihetta. Toinen ryhmä tarkasteli keskimmäistä palvelun vaihetta eli varsinaista palvelua ja viimeinen ryhmä keskittyi viimeiseen palvelun vaiheeseen eli jälkipalveluun. Jokainen ryhmä sai käyttää 15 minuuttia jokaisen vaiheen parissa. Työskentelyssä käytettiin hyödyksi post-it lappuja, joille kirjattiin mahdollisimman paljon tietoa ja yksityiskohtia palvelupolun vaiheisiin liittyen. Ryhmän jäseniä pyydettiin myös listaamaan palvelupolkuun liittyvät oivallukset ja mahdollisuudet, joiden huomioimista he pitivät tärkeinä polun suunnitteluvaiheessa. Myös mahdolliset kysymykset sekä keskustelunaiheet pyydettiin kirjoittamaan ylös post-it lapuille.

Kuva 4 Esihenkilöiden sekä rivityöntekijöiden ohjausryhmätyöskentelyn pohjalta syntynyt palvelupolku mallinnus visuaalisena karttana.

5.1.3 Kolmas ohjausryhmän tapaaminen

Kolmannen ohjausryhmän tapaamisella esittelin ensimmäisen luonnoksen palvelupolku mallinnuksesta, jonka olin muodostanut edellisten ohjausryhmien työskentelyn seurauksena syntyneistä materiaaleista. Päädyin käyttämään palvelupolun digitaalisena kuvaamistyökaluna Excel taulukko-ohjelmaa. Palvelupolku aloitettiin luomaan työpajassa post-it lapuilla, mutta palvelupolku oli syytä viimeistellä ja viedä digitaaliseen, helpommin jaettavaan ja käsiteltävään muotoon. Excel taipuu yllättävänkin hyvin palvelupolun kuvaamiseen ja sen etu on, että se yleensä löytyy kaikilta. Tällöin mahdollisten päivitysten tekeminen polkuun onnistuu helposti. Excelissä on myöskin helppo käyttää värejä ja tuoda myös kuvia visualisoimaan lopputulosta. (Palvelumuotoilupalo 2019.)

		Palvelupolku mallinnus oppivelvollisille									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ohjausryhmä											
Väliryhmä											
Työryhmä											

Kuva 5 Ensimmäinen luonnos palvelupolku mallinnuksesta esitettyä esihenkilöiden ohjausryhmälle.

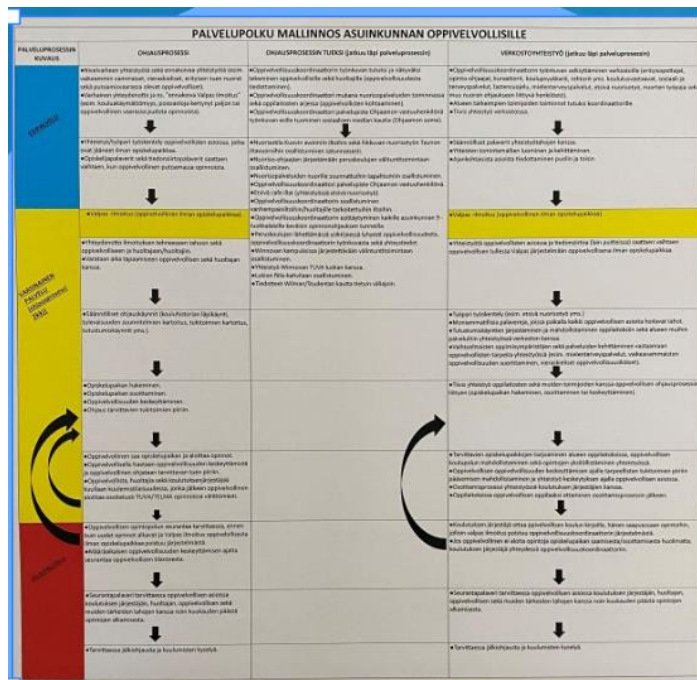
Muodostaessani palvelupolku luonnosta huomasin melko pian, että palvelupolkuun liittyi paljon asioita, jotka eivät suoranaisesti linkittyneet toisiinsa, mutta olivat tärkeä osa palvelupolkua. Niinpä päädyin luokittelemaan ja jakamaan asiat omiin kokonaisuuksiin, jotka yhdessä muodostavat palveluprosessin. Kokonaisuuksiksi nimesin ohjausprosessin, ohjausprosessin tueksi tehtävän työn sekä verkostoyhteistyön. Jokainen kokonaisuus sisälsi myös eri vaiheita. Palveluprosessin vaiheiksi nimesin esipalvelun, varsinaisen palvelun sekä jälkipalvelun.

Kolmannen ohjausryhmän tapaamisen aiheena oli käydä palvelupolku mallinnuksen luonnosta yhdessä läpi ja spiraalimallin mukaisesti täydentää sekä täsmentää edellisiä ohjausryhmissä syntyneitä kehiä. Jaoin kaikille ohjausryhmän jäsenille palvelupolku mallinnuksen luonnoksen ja jokaisella oli 20 minuuttia aikaa tutustua materiaaliin ja tehdä siihen huomioita ja kehitysideoita. Tämän jälkeen kävimme nämä yhdessä läpi.

Ohjausryhmän jäsenillä nousi kehitysideoita liittyen mallinnuksen muotoon. Ehdotuksena tuli, että palvelun vaiheet sekä kokonaisuudet vaihtaisivat paikkaa niin, että taulukko mahtuisi A4 kokoiselle paperille. Kehitysideana tuli myös käyttää värikoodeja, jotta prosessin vaiheet olisivat helpommin ymmärrettävissä. Taulukossa koettiin olevan paljon tietoa sekä sisältöä, mutta toisaalta kaikki tieto koettiin ryhmässä tarpeelliseksi ja vaikeasti tiivistettäväksi. Pohdimme myös, että tekstejä olisi syytä muokata niin, että aiheesta tietämättömän henkilön olisi taulukkoa myös helpompi lukea ja ymmärtää. Oppivelvollisuuslaissa säädetyt työtehtävät toivottiin myös erottamaan selkeämmin muusta työnkuvasta. Muuten sisältöön oltiin tyytyväisiä ja kaikki oleellinen tietoa koettiin mallinnuksesta löytyvän. Ohjausryhmän toiveena oli, että palvelupolusta saisi visuaalisemman kartan työkäyttöön.

Sama työskentely toteutettiin kahdelle eri ohjausryhmälle. Esihenkilöiden ryhmä aloitti työskentelyn ja rivityöntekijöiden ryhmä pääsi pohtimaan aiempia tuotoksia ja ideoimaan niitä eteenpäin omassa ohjausryhmässään. Ensimmäinen luonnos palvelupolku mallinnuksesta esiteltiin esihenkilöiden ohjausryh-

mälle ja toinen luonnos palvelupolku mallinnuksesta rivityöntekijöiden ohjausryhmälle. Toinen luonnos muodostettiin esihenkilöiden ohjausryhmä tapaamisen jälkeen, jolloin ensimmäisestä mallinnuksesta oltiin saatu kerättyä kehitysideoita ja palautetta. Lopullinen palvelupolku mallinnus syntyi viimeisen tapaamisen jälkeen.

Kuva 6 Toinen luonnos palvelupolku mallinnuksesta esitettynä rivityöntekijöiden ohjausryhmälle.

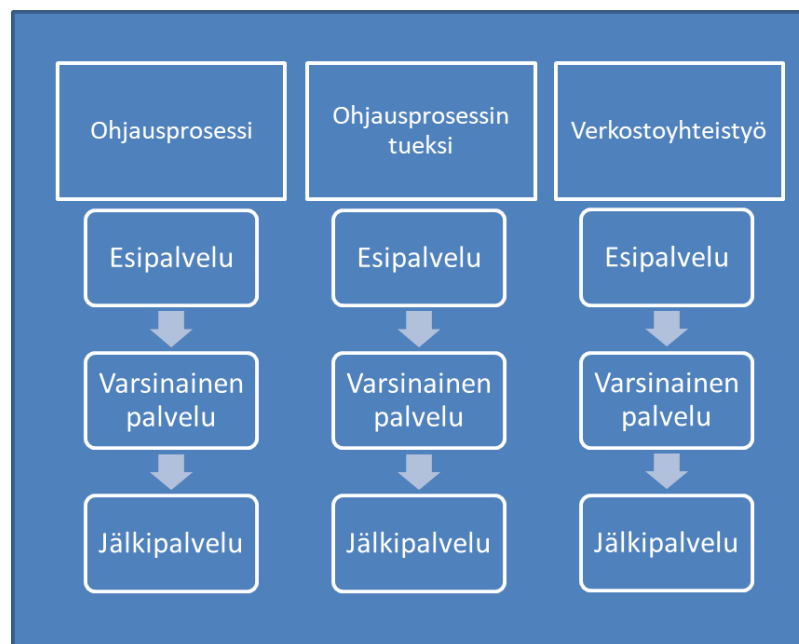
6 TULOKSET

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi mallinnus palvelupolusta (LIITE 5). Tutkivien kyselyiden, tutkimushaastattelun tulosten sekä ohjausryhmien tapaamisten pohjalta rakennettiin palvelupolku, joka selkeyttää oppivelvollisuuskoordinaattorin tehtävänkuvaa niin sidosryhmille kuin verkostolle, että asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavalle. Mallinnuksen avulla verkostot saavat selkeän kuvan siitä, milloin he voivat olla yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattoriin. Mallinnuksella ollaan haluttu vastata verkostojen sekä sidosryhmien toiveisiin, tarpeisiin ja odotuksiin, jotka ovat nousseet aineistonkeruussa esiin.

Mallinnuksen avulla oppivelvollisuuskoordinaattorille on myös löydetty selkeä paikka osana oppivelvollisten ohjauksen palvelupolkua.

6.1 Palvelupolku mallinnus

Lopullinen palvelupolku mallinnus sisältää kolme eri kokonaisuutta: ohjausprosessi, ohjausprosessin tueksi sekä verkostoyhteistyö. Kokonaisuuksia on tarkasteltu kolmesta eri palveluprosessin vaiheesta käsin: esipalvelu, varsinainen palvelu sekä jälkipalvelu.

Kuva 8 Prosessin kuvaus.

Esipalvelulla tarkoitetaan ennaltaehkäisevää sekä ennakoivaa työtä, jota tehdään ennen oppivelvollisen putoamista valpas –järjestelmään oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa. Esipalveluun sisältyy myöskin paljon toimintoja, jotka edistävät oppivelvollisuuskoordinaattorin tunnetuksi tuleamista, mutta eivät ole säädetty oppivelvollisuuslaissa asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan viranomaisen työtehtäviksi. Lisäksi ennaltaehkäisevä työ sisältää verkostotyötä, joka edistää yhteistyötä verkostoissa.

Varsinaiseen palveluun sisältyy oppivelvollisuuskoordinaattorin työtehtävät, jotka ovat lakisääteisiä. Oppivelvollisuuskoordinaattorin ohjaus- ja valvontavastuu alkaa virallisesti siitä, kun oppivelvollisesta tulee valpas ilmoitus oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa järjestelmään. Varsinainen palvelu jatkuu kaksi kuukautta, kunnes lain puitteissa oppivelvollinen on ohjattava uuteen koulutukseen joka hakuprosessilla tai osoitetusti. Ohjaus- ja valvontavastuu voi myöskin katketa hetkellisesti, jos oppivelvollinen ja hänen huoltajansa haakevat oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä laissa perustelluista syistä. Varsinaisen palvelun vaiheeseen sisältyy myöskin verkostotyö. Sujuvalla verkostotyöllä mahdollistetaan oppivelvolliselle tarvittava tuki moniammatillisesti sekä selkeä suunnitelma jatkoa ajatellen.

Jälkipalvelun vaihe alkaa siitä, kun oppivelvollinen on ohjattu opintoihin ja valpas ilmoitus poistuu järjestelmästä. Jälkipalveluun kuuluu jälkiohjaus ja seuranta oppivelvollisen asioissa sekä mahdolliset seurantapalaverit verkoston kanssa oppivelvollisen asioissa. Tarvittaessa voidaan myöskin jatkaa yhteistyötä oppivelvollisen sekä verkoston kanssa kuulumisten päivittämisellä.

6.1.1 Ohjausprosessi

Ohjausprosessi on yksi palvelupolun kokonaisuuksista. Ohjausprosessi alkaa tilanteesta, jossa oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuttaan. Ohjausprosessin esipalveluvaiheeseen sisältyy oppivelvollisuuskoordinaattorin sekä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjän tekemä nivelvaiheen yhteistyö. Nivelvaiheen yhteistyöllä tarkoitetaan yhteistyötä nuorten parissa, jotka ovat siirtymässä peruskoulusta toiselle asteelle. Ennakoivan yhteistyön merkitystä korostetaan varsinkin vaikeammin vammaisten, vieraskielisten, erityisen tuen nuorten sekä putoamisvaarassa olevien oppivelvollisten asioissa. Ennakoiva yhteistyö näyttäytyy esimerkiksi siten, että erityisammattioppilaitosten kanssa ennakoidaan opiskelupaikkojen riittävyys toiselle asteelle siirryttäessä. Yhteistyö näyttäytyy myös siten, että vieraskielisten opiskelupaikkoja ja jatko-opintoja suunnitellaan yhdessä verkoston kanssa ja oppivelvollisuuskoordinaattori ottaa näistä nuorista tarvittaessa koppia. Putoamisvaarassa olevien oppivelvollisten asioissa

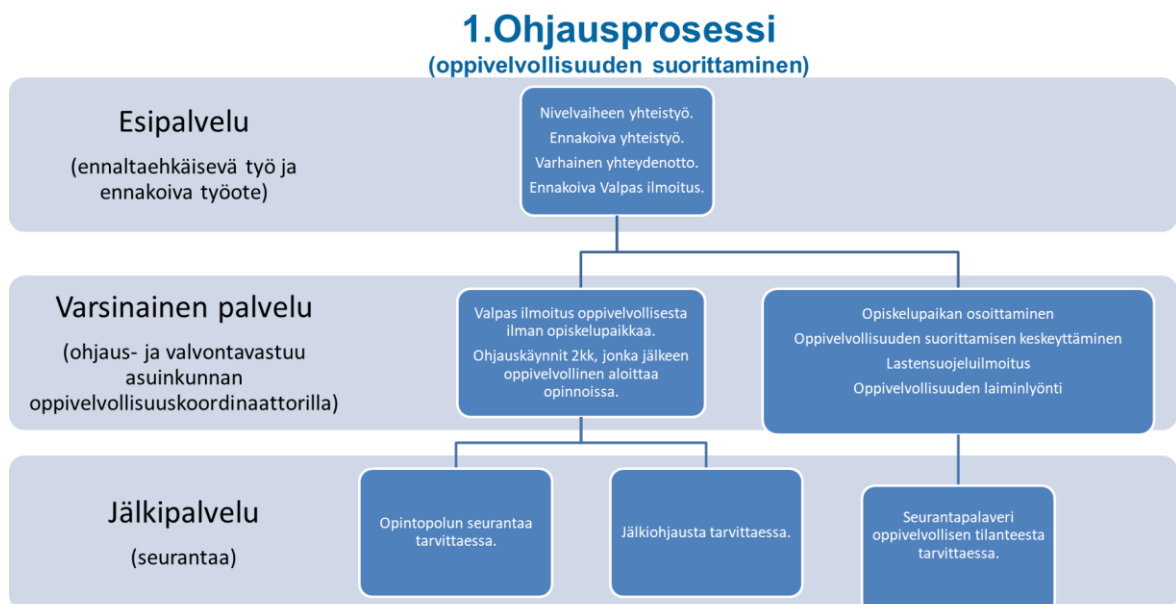
otetaan ennakoivasti ja varhaisessa vaiheessa yhteyttä oppivelvollisuuskoordinaattoriin. Nuoresta tehdään "ennakoiva Valpas ilmoitus" ja oppivelvollisuuskoordinaattori sekä ohjaukseen liittyvä henkilöstö voivat tarvittaessa tehdä työparityöskentelyä oppivelvollisen asioissa tämän vielä ollessa koulun kirjoilla (ns. tehostettu oppilaanohjaus). Oppivelvollisuuskoordinaattori kutsutaan myös tarvittaessa opiskelijapalaveriin. Osallistuminen palaveriin on tärkeää varsinkin sellaisissa tilanteissa, jolloin oppivelvollisesta ollaan tekemässä ilmoitusta oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa.

Ohjausprosessiin kuuluva varsinaisen palvelun vaihe alkaa, kun oppivelvollisesta tehdään ilmoitus oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa oppivelvollisuuskoordinaattorin käytössä olevaan valpas järjestelmään tai kun oppivelvollisen ohjausta ja valvontaa ei ole säädetty muun toimijan tehtäväksi. Varsinaisen palvelun vaihe sisältää lain säätämän velvollisuuden asuinkunnan oppivelvollisten ohjauksesta ja valvonnasta. Ilmoituksen saapuessa järjestelmään oppivelvollisuuskoordinaattori on yhteydessä ilmoituksen tehneeseen tahoon sekä oppivelvolliseen ja huoltajaan/huoltajiin. Tämän jälkeen koordinaattori varaa ajan tapaamiseen oppivelvollisen sekä huoltajan kanssa tilanteen kartoittamiseksi. Oppivelvollisuuskoordinaattori tapaa säännöllisesti oppivelvollista sekä hänen huoltajaa/huoltajia ohjauksen merkeissä sekä pitää tiiviisti yhteyttä koko ohjausprosessin ajan. Ohjauksen käynnillä käydään läpi mm. kouluhistoriaa, tulevaisuuden suunnitelmia, haetaan opiskelupaikkoja, tehdään tutustumiskäyntejä sekä kartoitetaan tuen tarpeita ja ohjataan oppivelvollista tarvittavan tuen piiriin.

Oppivelvollisuuskoordinaattorin on kahden kuukauden kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta osoitettava oppivelvolliselle opiskelupaikka, mikäli oppivelvollinen ei ole aloittanut oppivelvollisille tarkoitetussa koulutuksessa. Oppivelvollinen ja hänen huoltajansa voivat myös hakea oppivelvollisuuden keskeyttämistä hakemuksella, mikäli oppivelvollisuuslaissa säädetyt perusteet täyttyvät. Osoittamiseen liittyen oppivelvollisuuskoordinaattori järjestää kuulemistilaisuuden opiskelupaikan osoittamiseen liittyen. Oppivelvollista, huoltajia sekä koulutuksenjärjestäjää kuullaan kuulemistilaisuudessa, jonka jälkeen op-

oppivelvollinen aloittaa osoitetusti TUVA/TELMA opinnoissa välittömästi. Oppivelvollisuuskoordinaattorilla on velvollisuus tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus kouluakäymättömyyden takia. Oppivelvollisuuskoordinaattorilla on myös velvollisuus tehdä tutkintapyyntö poliisille, jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä.

Ohjausprosessin viimeiseen vaiheeseen eli jälkivaiheeseen kuuluu oppivelvollisen opintopolun seuranta tarvittaessa, ennen kuin uudet opinnot alkavat ja valpas ilmoitus oppivelvollisesta ilman opiskelupaikkaa poistuu järjestelmästä. Oppivelvollisuuskoordinaattori tekee myös määräaikaisen oppivelvollisuuden keskeyttämisen ajalta seuranta oppivelvollisen tilanteesta. Ohjausprosessin jälkipalveluun kuuluu myös seurantapalaverit tarvittaessa oppivelvollisen asioissa koulutuksen järjestäjän, huoltajan, oppivelvollisen sekä muiden tärkeiden tahojen kanssa noin kuukauden päästä opintojen alkamisesta. Tämän lisäksi oppivelvollisuuskoordinaattori antaa tarvittaessa jälkiohjausta sekä kyselee kuulumisia.

Kuva 9 Ohjausprosessi kokonaisuuden kuvaus.

6.1.2 Ohjausprosessin tueksi

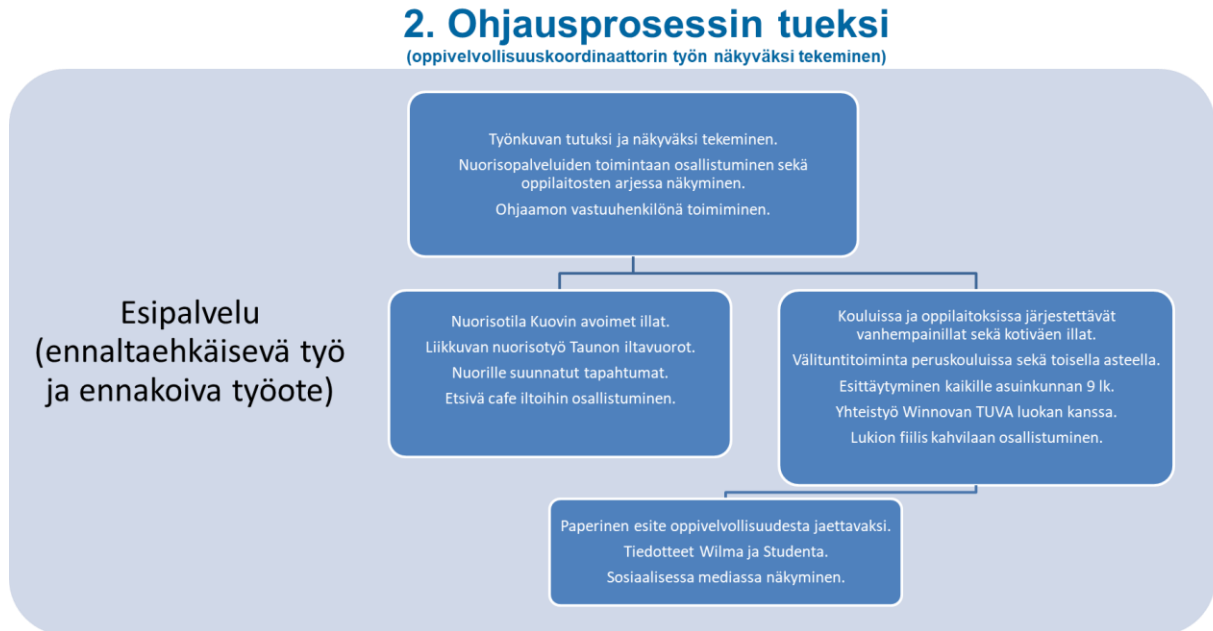
Ohjausprosessin tueksi tehtävä työ on palvelupolku mallinnuksen toinen kokonaisuus. Vaikka ohjausprosessin tueksi tehtävä työ jatkuu läpi koko palveluprosessin, työn katsotaan lukeutuvan esipalvelun vaiheeseen, sillä on ennaltaehkäisevää toimintaa. Ohjausprosessin tueksi tehtävän työn tarkoituksena on tehdä oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa tutuksi ja näkyväksi oppivelvollisille sekä huoltajille, työn uudesta luonteesta johtuen. Työn tunnetuksi ja näkyväksi tekeminen lisää yhteistyötä ja madaltaa yhteydenottoa, joka on ennaltaehkäisevän työn edellytys.

Työn näkyväksi tekeminen sisältää oppivelvollisuuskoordinaattorin jalkautumista mukaan nuorisopalveluiden toimintaan sekä oppilaitosten arkeen, jossa oppivelvollisten kohtaaminen mahdollistuu. Oppivelvollisuuskoordinaattori toimii myös palvelupiste Ohjaamon vastuuhenkilönä, joka mahdollistaa oppivelvollisten kohtaamisen erinäisten tapahtumien, ohjausten sekä Ohjaamon sosiaalisen median kautta.

Ohjausprosessin tueksi tehtävään työhön sisältyy oppivelvollisuuskoordinaattorin osallistuminen nuorisotila Kuovin avoimiin iltoihin, liikkuvan nuorisotyön Taunon iltavuoroihin, yli 17-vuotiaille nuorille tarkoitettuihin Etsivä cafe iltoihin sekä nuorisopalveluiden nuorille suunnattuihin tapahtumiin satunnaisesti. Oppivelvollisuuskoordinaattori tekee työtään näkyväksi myös oppilaitoksissa osallistumalla peruskoulujen, ammattioppilaitos Winnovan sekä Lukion välituntitoimintaan satunnaisesti. Oppivelvollisuuskoordinaattori käy myös esittämässä kaikille asuinkunnan 9 -luokkalaisille keväisin opinnohjauksen tunneilla sekä tekee tiivistä yhteistyö Winnovan TUVA luokan kanssa.

Oppivelvollisten huoltajia koordinaattori kohtaa koulujen ja oppilaitosten vanhempainilloissa sekä kotiväen illoissa. Kouluille ja oppilaitoksiin välitetään myöskin paperinen esite yhteystietoineen oppivelvollisuuteen ja koordinaattorin työnkuvaan liittyen. Koordinaattorin on myöskin mahdollista tiedottaa oppi-

velvollisia sekä heidän huoltajiaan ajankohtaisista oppivelvollisuuteen liittyvistä asioista koulujen ja oppilaitosten sähköisten järjestelmien (Wilman sekä Studentan) kautta.

Kuva 10 Ohjausprosessin tueksi tehtävän työn kokonaisuuden kuvaus.

6.1.3 Verkostoyhteistyö

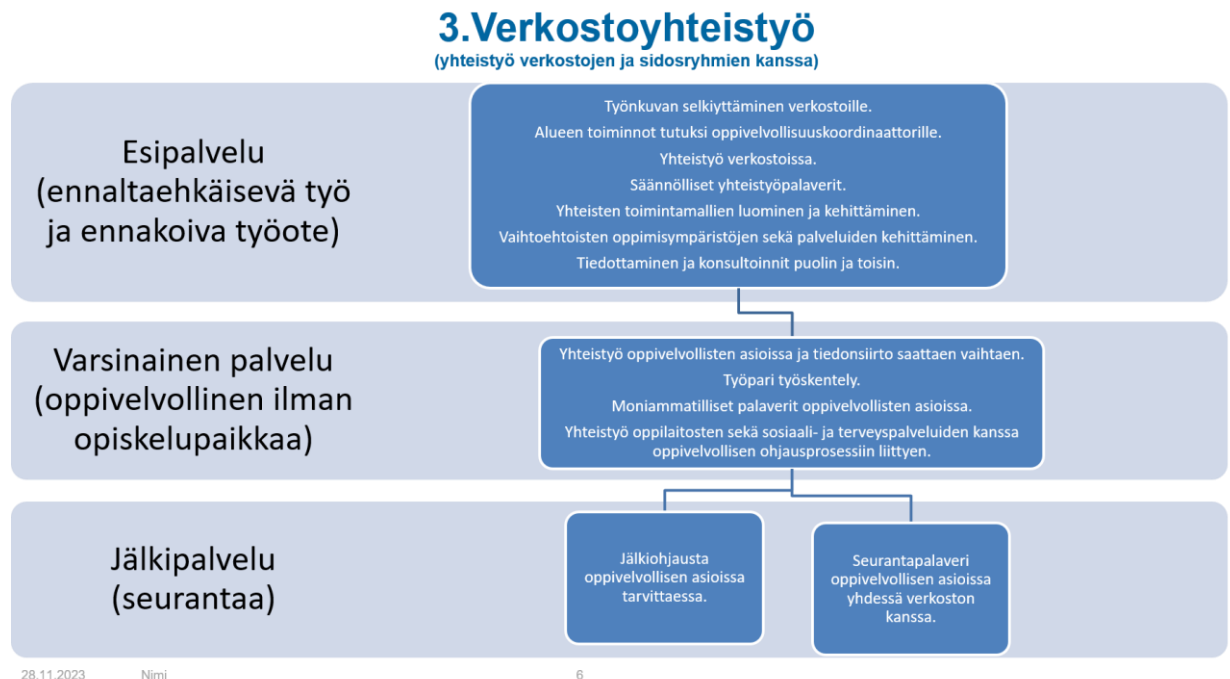
Verkostoyhteistyö on kolmas palvelupolku mallinnuksen kokonaisuus. Verkostoyhteistyöllä tarkoitetaan yhteistyötä verkostojen sekä sidosryhmien kanssa. Verkostoyhteistyön esipalveluvaiheeseen eli ennaltaehkäisevään työhön sisältyy oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvan selkiyttäminen verkostoille (erityisopettajat, opinto-ohjaajat, kuraattorit, koulupsyykkarit, rehtorit yms. koulutusvastaavat, sosiaali- ja terveystyö, lastensuojelu, mielenterveyspalvelut, etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja sekä muu nuoren ohjaukseen liittyvä henkilöstö) sekä alueen tärkeimpien toimijoiden toimintojen tutuksi tekeminen oppivelvollisuuskoordinaattorille. Sujuvaa verkostoyhteistyötä ylläpidetään järjestämällä säännöllisiä yhteistyöpalavereja. Verkostoissa luodaan ja kehitetään yhteisiä toimintamalleja, palveluja sekä vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä vastaamaan oppivelvollisten tarpeita. Verkostoissa tiedotetaan myöskin ajankohtaisista asioista oppivelvollisuuteen liittyen.

Verkostotyön kokonaisuuteen kuuluu myös varsinaisen palvelun vaihe, joka alkaa oppivelvollisen jäädessä ilman opiskelupaikkaa ja pudotessa oppivelvollisuuskoordinaattorin järjestelmään. Varsinaisen palvelun vaiheessa verkoston kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä oppivelvollisten ohjauksen parissa. Tiivis yhteistyö sisältää tiedonsiirtoa, työpari työskentelyä tarvittaessa sekä moniammatillisia palaveria, joissa paikalla ovat kaikki oppivelvollisen asioita hoitavat tahot.

Verkostoyhteistyön kokonaisuudessa korostuu sujuvan yhteistyön tärkeys oppivelvollisen ohjausprosessiin liittyen. Varsinaisen palvelun vaiheen eli oppivelvollisen ohjautuessa valpas järjestelmään ilman opiskelupaikkaa, haetaan opiskelupaikkoja, oppivelvollisuuskoordinaattori voi osoittaa opiskelupaikan tai oppivelvollisuus voidaan keskeyttää. Kaikissa edellä mainituissa toimita oleellista on oppivelvollisen ohjaukseen liittyvä sujuva yhteistyö oppilaitosten, sosiaali- ja terveystalveluiden sekä muiden toimijoiden kanssa.

Verkostoyhteistyöhön kuuluu myös jälkipalvelun vaihe. Jälkipalvelun vaihe alkaa, kun koulutuksen järjestäjä ottaa oppivelvollisen koulun kirjoille, hänen saapuessaan opintoihin, jolloin valpas ilmoitus poistuu oppivelvollisuuskoordinaattorin järjestelmästä. Jos kuitenkin oppivelvollinen ei jostain syystä aloita opintoja opiskelupaikan saamisesta/osoittamisesta huolimatta, koulutuksen järjestäjä on yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattoriin. Tämän jälkeen koordinaattori jatkaa oppivelvollisen kanssa työskentelyä. Ajantasainen tiedonkulkku on tärkeää, jotta oppivelvollinen pääsisi mahdollisimman nopeasti tuen piiriin, jos hän ei jostain syystä olekaan aloittanut koulutuksessa. Verkostoyhteistyöhön liittyvän jälkipalvelun vaiheeseen kuuluu myös seurantalalaveri tarvittaessa oppivelvollisen asioissa koulutuksen järjestäjän, huoltajan, oppivelvollisen sekä muiden tärkeiden tahojen kanssa noin kuukauden päästä opintojen alkamisesta. Näin saadaan varmistettua opintoihin kiinnittyminen ja nii-

den jatkuminen tai vaihtoehtoisesti muiden palveluiden tarjoaminen oppivelvolliselle. Verkoston kanssa voidaan sopia mahdollisesta jälkiohjauksesta sekä tilanteen seurannasta tarvittaessa.

Kuva 11 Verkostoyhteistyön kokonaisuuden kuvaus.

6.2 Tutkimuksellisen kehittämisen prosessin arviointi

Arviointi on tärkeä osa kehittämistoimintaa, jonka takia keräsin prosessin aikana ohjausryhmän tapaamisista palautetta sähköisellä arviointilomakkeella (LIITE 4) ohjausryhmään osallistuneilta jäseniltä. Arviointilomakkeessa (LIITE 4) kysyttiin ohjausryhmään osallistuneiden kokemusta päivän työskentelystä, risuja sekä ruusuja ja kehittämisideoita seuraavaa ohjausryhmän tapaamista ajatellen.

Arviointilomakkeen tuloksia tarkastellessani huomasin, että ohjausryhmän jäsenet olivat pääasiassa hyvin tyytyväisiä ohjausryhmän työskentelyyn. Aihe oli koettu tärkeäksi, työskentely ryhmässä mielekkääksi sekä yhteistyö merkittäväksi. Ohjausryhmätyöskentelyssä käytettyihin menetelmiin ja niiden toiminnallisuuteen oltiin tyytyväisiä. Toiminnallisuus nähtiin hyväksi keinoksi osallis-

taa ryhmäläisiä mukaan keskusteluun. Keskustelu oli koettu hyväksi sekä hedelmälliseksi. Osallistujat olivat kokeneet myös aiheen käsittelytavan johdonmukaiseksi. He olivat tyytyväisiä siihen, että aiheeseen annettiin riittävä pohjustus, mutta aihetta päästiin myös käsittelemään ja työstämään melko opeasti. Osallistujat olivat kokeneet tulleen kuulluksi ja olivat tyytyväisiä siihen, että kaikki läsnäolijat olivat osallistuneet aiheen käsittelyyn. Tilaisuus oli koettu toimivaksi tavaksi vaihtaa ideoita muiden toimijoiden kanssa ja ryhmätyöskentelylle toivottiin myös jatkoa. Ohjausryhmätyöskentely nähtiin hienona mahdollisuutena verkostoitua ja yhteisen suunnittelun koettiin madaltaneen kynnystä ottaa yhteyttä muihin verkoston jäseniin sekä oppivelvollisuuskoordinaattoriin.

Kehittämisideoita liittyen ohjausryhmä työskentelyyn nousi myös muutamia. Osallistujilta nousi toive, että kaikki ryhmäläiset osallistuisivat läsnä olevana ohjausryhmän tapaamisiin, sillä työskentelyä hieman vaikeutti se, että osa osallistujista oli etäyhteyden kautta mukana. Etäyhteyden päässä olevat osallistujat olivat myös kokeneet, että etäyhteys oli vaikuttanut hieman heidän mahdollisuuteensa osallistua työskentelyyn, sillä työskentely oli melko toiminnallista. Ohjausryhmän tapaamiset oli suunniteltu alustavasti läsnä oleviksi, mutta välimatkoista ja kiireistä johtuen, osalle osallistujista oli mahdollistettu osallistuminen myös etäyhteydellä, jolloin saimme myös heidän näkemyksensä asiasta kuuluviin. Kehittämisideoita annettiin myös aikataulusta. Muutama osallistujista oli toivonut, että ohjausryhmän tapaamiset olisivat järjestyneet ennemmin aamupäivällä, jolloin työskentely olisi saattanut olla tehokkaampaa. Osallistujista osa oli myös kokenut, että aikaa olisi saanut varata ryhmiin hieman enemmän, sillä keskustelut jäivät usein kesken.

7 POHDINTA

7.1 Prosessin arviointia

Aihetta oli tarpeellista kehittää ja tutkia sen uudesta luonteesta johtuen ja oli hienoa huomata aineistoon pohjaten, että yhteistyöverkoston jäsenet kokivat samoin. Tämä toimi hyvänä lähtökohtana kehittämistyölleni. Selkeän palvelupolku mallinnuksen ajateltiin selkeyttävän oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa sekä työnjakoa, kehittävän yhteistyötä verkoston ja sidosryhmien kanssa sekä tekevän työtä näkyvämmäksi ja tunnetummaksi. Palvelupolulla haluttiin selventää oppivelvollisuuskoordinaattorin roolia ja löytää työnkuvalle selkeä paikka palvelujärjestelmässä. Yhteistyöverkoston jäseniltä kerätty tieto sekä prosessin yhteistoiminnallinen kehittäminen auttoivat jäsentämään palvelupolkua.

Läpi kehittämistyön prosessin peilasin tuloksia tietoperustaan ja tehtyyn matkaan. Kehittämistyössä syntyneet tulokset antavat vastauksia juuri niihin kysymyksiin, mitä kehittämistyölläni olen halunnut selvittää. Kehittämistyön tuloksista ilmenee, että asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan oppivelvollisuuskoordinaattorin työkenttä on melko laaja. Oppivelvollisuuskoordinaattorin merkitys osana oppivelvollisten ohjauksen palvelupolkua koettiin tulosten perusteella paljon suurempana kuin mitä lain velvoittama valvonta- ja ohjaustyö on. Palvelupolku mallinnukseen kirjattiin kolme kokonaisuutta: ohjasprosessi, ohjausprosessin tueksi tehtävä työ sekä verkostotyö. Kaikki nämä kolme kokonaisuutta sisältävät ennaltaehkäisevää työtä eli esipalvelua, varsinaisen palvelun vaiheen sekä jälkipalvelun vaiheen. Laissa säädetty Valpas-järjestelmän valvonta ja oppivelvollisten ohjaaminen ovat siis vain pieni osa palveluprosessia.

Ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä tuotiin verkoston jäsenten puolelta paljon esiin ja tämä vahvisti myös omaa ajatustani ennaltaehkäisevän työn tarpeellisuudesta korjaavan työn sijaan. Ennaltaehkäisevällä työllä on palvelupolku mallinnuksessa tärkeä rooli. Suurin osa palvelupolku mallinnukseen kirjatusta

tehtävistä koostuu nimittäin ennaltaehkäisevästä työstä. Selvänä viestinä oli, että oppivelvollisuuskoordinaattoria toivotaan työskentelyyn mukaan jo varhaisessa vaiheessa. Lainsäädännössä tosin ei mainita asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitavan tehtävänkuvaan sisältyväksi minkäänlaista ennakkoivaa työtä.

Kehittämistyötä oli hieno tehdä, koska yhteistyöverkoston jäsenillä oli samat intressit ja kokemukset kehittämisen tarpeista ja puhuimme ikään kuin samaa kieltä. Koin prosessin erittäin onnistuneeksi, sillä lopputuloksena syntyi kattava palvelupolku mallinnus, joka avaa oppivelvollisuuskoordinaattorin työtä sekä oppivelvollisten ohjauksen palveluprosessia. Olen saanut useampia yhteydenottoja, joissa minua on pyydetty esittelemään mallinnusta eri verkostoille. Koen saaneeni verkostolta täyden tuen työlleni ja on hienoa, että kehittämistyön tuotosta ja tuloksia toivotaan tiedotettaviksi myös eteenpäin.

Prosessin aikana oli hienoa huomata, kuinka yhteistyö verkoston kanssa tiivistyi ja kuinka verkoston jäsenet verkostoituivat keskenään prosessin aikana. Ohjausryhmissä oli jäseniä, jotka eivät olleet toisilleen vielä tuttuja ja oli hienoa nähdä, kuinka yhteistyötä rakentui prosessin aikana myös muiden toimijoiden välille. Palvelupolun kehittämisen prosessissa nousi vahvasti toivetta, että oppivelvollisuuskoordinaattori voisi jatkossakin järjestää yhteistyöverkoston jäsenille tapaamisia, joilla voitaisiin vaihtaa ajatuksia liittyen laajennettuun oppivelvollisuuteen. Aihe nostatti paljon keskustelua jäsenten keskuudessa, sillä kaikki työskentelevät oppivelvollisten parissa ja asia on vielä melko uusi.

Vaikka koen prosessin hyvin onnistuneeksi, niin aikataulullisesti prosessi olisi voinut valmistua hieman aikaisemmin. Alkuperäisen suunnitelman mukaan palvelupolun kehittämisen prosessiin liittyvät ohjausryhmän tapaamiset oli tarkoitus toteuttaa jo keväällä, mutta aikataulullisista haasteista johtuen ne siirtyivät syksyyn.

7.2 Eettiset lähtökohdat ja luotettavuus

Pohdin läpi kehittämistyön prosessin omaa asemaani suhteessa tutkittavaan aiheeseen. Tämä pohdinta liittyi paljolti esteellisyyteen, joka tutkijan on tärkeä selvittää, jotta työn eettisyys toteutuu. Esteellisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkija on sellaisessa suhteessa käsiteltävään asiaan, joka saattaa vaikuttaa tutkijan puolueettomuuteen sekä asian käsittelyyn objektiivisesti. Tutkimuksen tekijä on opinnäytetyön laatijana, tietoa tuottavana asiantuntijana sekä tietoa analysoivan tutkijan roolissa. Tutkijana ja oppivelvollisuuskoordinaattorin työtä tekevänä minulla on paljon omakohtaista tietoa aiheesta, mutta minun täytyi välttää tuomasta liikaa omia tulkintojani kehittämistyöhön. Toisaalta olin kiitollinen omasta asiantuntemuksestani aiheen suhteen, koska aiheeseen perehtymättömän olisi saattanut olla vaikeampi analysoida ja käsitellä kehittämissuhteissa syntyneitä materiaaleja. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija, joutuu koko prosessin ajan tekemään valintoja, mikä johtaa siihen, että tutkijan tulee järjestelmällisesti epäillä sekä ottaa kantaa analyysin kattavuuteen ja työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 1998, 208–209; Tuomi & Sarajärvi 2008, 160.)

Perehtyneisyys on myös yksi eettisyyden mittari. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä huolellisella perehtymisellä aiheeseen. Tutkimuksen tekijä toimii oppivelvollisuuskoordinaattorina, joten on tekemisissä aiheen kanssa päivittäin. Työn kautta lisääntynyt tietoisuus, kehittämistyön rinnalla tehty oma työ oppivelvollisuuden valvonnan parissa sekä tutustuminen kattavasti lainsäädäntöön ja sen taustoihin sekä selvityksiin lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen tekijä on luonut myös teoriaa tutkivan kyselyn avulla. Tutkivaa kyselyä on käytetty kehittämisen tukena, sillä oppivelvollisuuden laajentumisesta ei vielä ole ehditty tuottamaan kovin paljoa teoriaa sen uudesta luonteesta johtuen. Toisaalta kehittämistyöhön liittyvän suppean aineiston voidaan nähdä myös heikentävän tutkimuksen luotettavuutta. Kanasen kirjassa nimeltään *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä* (2017) todetaan, että tutkijan omakohtainen tieto tutkittavasta aiheesta suuntaa ajatuksia ja ohjaa tiedonhankinnassa. Tämä voidaan nähdä tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä lähtökohtana. Tutkijan irrallisuus ja ymmärryksen

puuttuminen tutkittavasta aiheesta voi johtaa tutkijaa väärään suuntaan. (Kananen, 2017, s.42.)

Kehittämistyön prosessi toteutettiin yhteisölähtöisesti kehittäen ja kehittämistoiminnassa korostui osallisuuden merkitys. Prosessi koostui seitsemästä oppivelvollisuuden ohjausryhmän tapaamisesta, joissa luotiin ja kehitettiin palvelupolku mallinnusta yhteisölähtöisesti yhteistyöverkoston jäseniä osallistamalla palveluprosessin suunnitteluun. Tällä tavalla varmistettiin eri tahojen tarpeiden ja intressien mahdollisimman hyvä huomioinen. Prosessin yhteisölähtöisestä luonteesta johtuen, tutkijan sekä yhteistyöverkoston jäsenien sitoutuminen kehittämistyöhön vaikuttavat suuresti kehittämistyön luotettavuuteen. Yhteistyöverkoston jäseniltä saamani palautteen sekä yhteisen työskentelyn perusteella voin todeta, että olimme yhteistyöverkoston jäsenien kanssa hyvin sitoutuneita ja motivoituneita palvelupolun prosessin kehittämiseen. Työskentelymme oli johdonmukaista ja tehokkaan työskentelyn ansiosta sain kerättyä merkittävää aineistoa kehittämistyöhön. Koen, että kehittämisprosessi sekä prosessissa syntyneet tulokset kehittivät ja tulevat kehittämään työelämän käytänteitä ja prosesseja.

Tutkijana minulla on niin eettisiä kuin moraalisia velvoitteita, jotka täytyi ottaa kehittämistyön tekemisessä huomioon. Tutkimuseettisiin periaatteisiin tutustuminen ja niiden huomioiminen kehittämistyössä on tärkeää, jotta työssä tuli huomioitua eettiset suositukset sekä hyvä tieteellinen käytäntö. Eettisesti toteutettu työ lisää kehittämistyön luotettavuutta. Olen pyrkinyt arvioimaan opinäytetyön luotettavuutta kaikissa vaiheissa sekä todentamaan prosessia erinäisten kuvien ja taulukoiden avulla. Oma ymmärrykseni aiheesta ja saman ammattikielen jakaminen yhteistyöverkoston jäsenien kanssa edisti uuden aiheen ja ilmiön tutkimista.

7.3 Kehittämistyön merkitys ja jatkotutkimusaiheet

Kehittämistyön tavoitteena oli kehittää palvelurakennetta uudesta oppivelvollisuuskoordinaattorin toimesta johtuen sekä luoda mallinnus palvelupolusta.

Kehittämistyössä kartoitettiin yhteistyöverkoston käsityksiä, toiveita ja odotuksia liittyen oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä ennakoivaan yhteistyöhön. Prosessilla haluttiin selkeyttää oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaa sekä jäsentää palveluiden linkittymistä yhteen sekä lisätä ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja verkostotyötä. Oppivelvollisuuskoordinaattorin toimi oli kunnassa uusi ja selkeää toimintamallia ei vielä ollut luotu. Palvelupolkua lähdettiin rakentamaan lainsäädännöstä nousevien asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuseen sisätyötehtävien ympärille. Kehittämistyö toteutettiin yhteisölähtöisesti kehittämällä ja sen tuotoksena syntyi palvelupolku mallinnus.

Noin vuoden kestäneen opinnäytetyöprosessin ohessa kävin päivätöissä ja tein samalla opinnäytetyötäni. Koska työskentelen oppivelvollisuuskoordinaattorina, oli kehittämistyön tekeminen työnohessa hyvin luontevaa. Kehittäminen työnohessa auttoi selkiyttämään työni sisältöä ja yhteistyö verkostojen kanssa tiivistyi. Opinnäytetyön tulokset todentavat tehtävän kuvan laajuutta ja verkostoyhteistyön sekä ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Tuloksiin on kirjattu lakisääteisten asuinkunnan oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontatyöhön liittyvät työtehtävät sekä muut kehittämisen prosessissa työn kuvan tueksi syntyneet tehtävät.

Opinnäytetyön aihe oli erittäin ajankohtainen muutama vuosi sitten voimaan tulleen lakiuudistuksen myötä. Oppivelvollisuuskoordinaattorin työtä aloittelevana huomasin heti tarvetta aiheen tutkimiselle ja kehittämiselle. Sama tarve nousi esiin myös yhteistyöverkoston jäsenille teettämästäni tutkimuskyselystä. Vaikka yhteistyöverkostoille toteuttamani tutkimuskyselyn vastausprosentti jäi melko pieneksi, sain kuitenkin erinomaista tietoa yhteistyöverkoston jäsenien käsityksistä, toiveista sekä odotuksista liittyen oppivelvollisuuskoordinaattorin työhön. Palvelupolun kehittämisen prosessiin osallistuneiden yhteistyöverkoston jäsenien osallistumisprosenttiin ja heidän kehittämistyölle antamaansa työpanokseen sekä sitoutuneisuuteen olin erittäin tyytyväinen. Prosessiin osallistuneiden jäsenien kesken saimme tuotettua erittäin paljon kehittämistyön kannalta tärkeää tietoa, jonka kautta kehittämistyön prosessi mahdollistui. Ilman

verkostojen tukea oppivelvollisuuskoordinaattorin työn kehittäminen olisi mahdollonta. Vaikka oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu on säädetty laissa viimekädessä asuinkunnan vastuulle, koskee oppivelvollisuuden laajentuminen myös muun muassa kouluja ja oppilaitoksia, lastensuojelua, nuorisopalveluja, sosiaali- ja terveystalveluja sekä kolmatta sektoria.

Kehittämistyöllä on ollut minulle myös henkilökohtainen merkitys. Aloittaessani oppivelvollisuuskoordinaattorin työssä vähän yli vuosi sitten koin, että työnkuva ei vielä ollut kovin selkeä ja haki paikkaansa osana palvelujärjestelmää. Koin myös, että verkostot ja sidosryhmät eivät osanneet hyödyntää oppivelvollisuuskoordinaattorin työpanosta, koska työnkuva oli myös heille tuntematon ja epäselvä. Kehittämistyöni tavoitteena oli löytää oppivelvollisuuskoordinaattorille paikka osana oppivelvollisten ohjauksen palvelupolkua ja selkeyttää sekä kehittää tehtäväkuvaa. Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuuta hoitava minulla oli myös henkilökohtainen intressi kehittää ennaltaehkäisevää työtä lainsäädännössä säädetyn työn lisäksi. Prosessin aikana sain verkoston jäseniltä vahvistusta siihen, että ennaltaehkäisevälle työlle olisi tarvetta korjaavan työn sijasta.

Oppivelvollisuuden laajenemiseen liittyvää kehittämistyötä ja tutkittavaa on vielä paljon. Kehitettävää olisi muun muassa vaihtoehtoisten oppimisympäristöjen sekä muiden oppivelvollisille suunnattujen palveluiden suhteen. Näitä tulisi kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa vahvistamalla tarpeenmukaisten palveluiden saatavuutta. Tällä hetkellä oppivelvollisille ei oikein ole tarjolla vaihtoehtoisia tapoja suorittaa oppivelvollisuutta, jos oppivelvollisuuden suorittaminen ei onnistu perinteisessä opiskeluympäristössä. Myös oppivelvollisuuden keskeyttämisen ajalle tarjottavia tukitoimia on melko heikosti saatavilla. Jos kyseessä on esimerkiksi terveydellisistä syistä keskeyttäminen, olisi nuoren etu, että keskeyttämisen ajalle saataisiin tukitoimia, jotka toimisivat kuntouttavasti ja oppivelvollinen pääsisi palaamaan keskeytyksen jälkeen opintoihin. Kehitettävää olisi myös valtakunnallisesti yhtenäisten ohjausprosessien luomisessa ja sekä kirjaamiskäytänteiden yhdenmukaistamisessa.

Oppivelvollisuuskoordinaattorin työ on vielä suhteellisen tuore ja monelle täysin tuntematon. Kehittämistyön tulosten ja tuotoksen avulla työtä on mahdollista tehdä tunnetummaksi sekä näkyvämmäksi niin verkoston ja sidosryhmien kuin oppivelvollisten ja heidän huoltajiensa keskuudessa. Opinnäytetyö avaa asuinkuntien ohjaus- ja valvontavastuuseen liittyviä keskeisempiä tehtäviä ja tuotos tarjoaa raamit työskentelylle. Toivon, että tekemästäni työstä ja tuloksista olisi apua myös muiden kuntien työntekijöille, jotka hakevat vielä työnkuvansa kanssa paikkaa palvelujärjestelmässä. Vaikka työ toteutettiin paikallisesti, on aihe valtakunnallinen ja uskon, että kehittämistyön tuloksia ja tuotoksia voidaan hyödyntää laajemmin työn kehittämisessä.

6 LÄHTEET

Digi- ja väestötietovirasto. (2020). Haettu 4.1.2022 osoitteesta <https://dvv.fi/ko-tikunta/eu>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Innokylä. (2020). Palvelupolku. Haettu 11.11.2023 osoitteesta <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/palvelupolku>

Kananen, J. (2017). Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Nykänen, S. (2010). Nuorten koulutukseen ja työhön ohjaamiseen tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä. [Tiedote. Jyväskylän yliopisto]. <https://www.jyu.fi/ajan-kohtaista/arkisto/2010/04/tiedote-2010-04-15-10-49-31-478678>

Ohjaamo. (2021). Oma ohjaamo. Haettu 4.1.2022 osoitteesta <https://ohjaamo.fi/web/ohjaamo-rauma>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021). Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpano: seurantasuunnitelma 2021–2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163531/OKM_2021_45.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (i.a). Oppivelvollisuuden laajentaminen. <https://okm.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. Haettu 23.11.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>.

Palvelumuotoilupalo. (2019). Palvelumuotoilijan digitaaliset työvälineet. Haettu 10.11.2023 osoitteesta <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilijan-digitaaliset-tyovalineet/>

Silmäri, L. (2022). Oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu asuinkunnissa. Kuopion kaupungin oppivelvollisuusohjaajan tehtävänkuva. YAMK-opinnäytetyö, Savonia-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022082119548>

Silta-Valmennusyhdistys ry. (2022). Lukiopaja Lupa. Haettu 5.12.2023 osoitteesta <https://www.siltavalmennus.fi/toiminta/lukiopaja-lupa>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Tuulaniemi, J. (2011). Palvelumuotoilu. Helsinki Talentum.

Toikko, T. & Rantanen, T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 117–118.

Valtioneuvosto. (2021). 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/osaamisen-sivistyksen-ja-innovaatioiden-suomi>

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

8 LIITTEET

LIITE 1: YHTEISTYÖVERKOSTOT JA SIDOSRYHMÄT -SAATEKIRJE

Hei yhteistyöverkostoni jäsen,

Uusi laki oppivelvollisuudesta tuli voimaan 1.8.2021, jolloin kunnat saivat itsenäisesti päättää, kuinka oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu järjestetään kunnassa. Rauman kaupunki perusti lakiuudistuksen myötä uuden oppivelvollisuuskoordinaattorin toimen. Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa yhteistyöverkoston käsityksiä, toiveita ja odotuksia liittyen oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kyselyn tulokset toimivat pohjana yhteistyön rakentamiselle ja sujuvan palvelupolun muodostumiselle. Toimivan palvelupolun tarkoituksena on tukea, ohjata ja neuvoa nuoria sekä heidän perheitään moniammatillisesti sekä ennaltaehkäisevästi oppivelvollisuuden suorittamiseen liittyen. Kysely on osa Satakunnan ammattikorkeakouluun toteutettavaa opinnäytetyötä (YAMK sosionomi). Opinnäytetyö toteutetaan työelämän tutkimuksellisenä kehittämistyönä.

Kysely on suunnattu oppivelvollisuuskoordinaattorin yhteistyöverkostojen edustajille ja se toteutetaan sähköisesti. Kysely sisältää yhteensä 8 kysymystä ja siihen vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Pyydän teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn alla löytyvän linkin kautta 15.3 – 31.3.2023 välisenä aikana. Jokainen vastaus on arvokas ja auttaa kehittämään nuorten palvelupolkua sujuvammaksi.

Kysely toteutetaan Microsoft Forms -kyselynä ja kysely on anonyymi. Vastamalla kyselyyn annat samalla suostumuksen siihen, että vastauksiasi voidaan hyödyntää opinnäytetyön aineistona.

Kiitos vastauksistanne etukäteen!

Ystävällisin terveisin,
Amanda Kaskisto

LIITE 2: SÄHKÖINEN KYSELY YHTEISTYÖVERKOSTOILLE

Kysely oppivelvollisuuskoordinaattorin yhteistyöverkostoille

1. Tehtävänimike:

Opinto-ohjaaja

Lehtori

Erityisopettaja

Muu

2. Työskentelen:

Peruskoulu

Toisen asteen oppilaitos

Muu

3. Mitä Rauman kaupungin oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvaan kuuluu?

4. Missä kohtaa työssäsi oppivelvollisten ohjauksen palvelupolkua näet yhteistyön oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa?

5. Millaisissa asioissa voisit olla / olet ollut yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattoriin?

6. Millaista kehitysideoita ja toiveita sinulla on oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä?

7. Miten ennakoiva työote voisi näkyä oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvassa?

8. Minkälaisia aukkoja, päällekkäisyyksiä tai epäselvyyksiä koet oppivelvollisten ohjauksen palvelupolussa olevan?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 3: KUTSU OPPIVELVOLLISUUDEN OHJAUSRYHMÄÄN

Hyvä yhteistyöverkostoni jäsen,

Uusi laki oppivelvollisuudesta tuli voimaan 1.8.2021, jolloin kunnat saivat itsenäisesti päättää, kuinka oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu järjestetään kunnassa. Rauman kaupunki perusti lakiuudistuksen myötä uuden oppivelvollisuuskoordinaattorin toimen. Viime syksynä 2022 toteutettiin kysely yhteistyöverkoston jäsenille liittyen verkoston käsityksiin, toiveisiin ja odotuksiin oppivelvollisuuskoordinaattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Kutsun teidät, hyvä yhteistyöverkostoni jäsen, osallistumaan syksyllä 2023 neljästi kokoontuvaan ohjausryhmään, jossa tarkoituksena on mallintaa sujuvaa palvelupolkua asuinkunnan oppivelvollisille. Sujuvan palvelupolun avulla on mahdollista tukea, ohjata ja neuvoa nuoria sekä heidän perheitään moniammatillisesti sekä ennaltaehkäisevästi oppivelvollisuuden suorittamiseen liittyen. Olen muodostanut yhteistyöverkoston jäsenistä kaksi erillistä ohjausryhmää. Ryhmät kokoontuvat yhteen viimeisellä tapaamiskerralla, jolloin tarkoituksena on tarkastella tapaamisten pohjalta syntynyttä mallinnusta oppivelvollisten palvelupolusta Raumalla.

Ohjausryhmät kokoontuvat Kaupungintalolla (Kanalinranta 3). Kokoushuoneet löydät kaupungintalon sisäpihalta E-portaasta (sama ovi josta pääsee Frescon Ravintola Knuutinpoikaan). Kokoushuone 10 löytyy kolmannelta kerroksesta ja kokoushuone 6 toisesta kerroksesta.

Ohjausryhmässä tuotettu palvelupolku mallinnus toimii tärkeänä osana Satakunnan ammattikorkeakouluun toteutettavaa opinnäytetyötä (YAMK sosiologi). Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää oppivelvollisuuskoordinaattorin työtä osana palvelupolkua nuorten koulunkäynnin tukemiseksi Raumalla. Opinnäytetyö toteutetaan työelämän tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Jokainen yhteistyöverkoston jäsen tuo arvokasta tietoa kehittämistyöhön ja jokainen ajatus ja idea auttavat kehittämään nuorten palvelupolkua sujuvammaksi.

Kiitos osallistumisestasi jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Amanda Kaskisto

LIITE 4: OHJAUSRYHMÄN ARVIOINTILOMAKE

Arviointilomake

1. Kuinka monta tähteä antaisit tämän päivän työskentelylle?

2. Risut

3. Ruusut

4. Muita terveisiä tai kehitysideoita

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 5: PALVELUPOLKU MALLINNOS

PALVELUPOLKU MALLINNOS ASUINKUNNAN OPPIVELVOLLISILLE		OHJAUSPROSESSI		OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)		VERKOSTOYHTEISTYÖ	
PALVELUPROSESSIN KUVAAUS	OHJAUSPROSESSI	OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)	OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)	OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)	OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)	OHJAUSPROSESSIN TUEKSI (jatkuu läpi prosessin)	VERKOSTOYHTEISTYÖ
ESPAÑELU	<ul style="list-style-type: none"> •Oppivelvollisuuskoordinaattori sekä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjät tekevät nivelvälisen yhteistyötä sekä ennakoivaa yhteistyötä vaikeammin vammaisten, vieraskielisten, erityisen tuen nuorten sekä putoamisvaarassa olevien oppivelvollisten asioiden. •Vanhain yhteydenotto oppivelvollisuuskoordinaattorin opetuksen- ja koulutuksen järjestäjän puolelta, mikäli oppivelvollisella koulukäymätömyyttä tai paljon poissaoloja (ns. "ennakoiva Valpas ilmoitus"). •Oppivelvollisuuskoordinaattori ja ohjaukseen liittyvä henkilöstö työskentelevät tarvittaessa työpäreinä (tehostettu oppilainohjaus). •Oppivelvollisuuskoordinaattori kutsutaan tarvittaessa opiskelijapalaveriin. •Tiedonsiirto saattaa vaihtaa opetuksen- ja koulutuksen järjestäjältä oppivelvollisuuskoordinaattorille, kun oppivelvollisesta ollaan tekemässä ilmoitusta oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa. •Oppivelvollisuuskoordinaattorin ohjaus- ja valvontavastuu asuinkunnan oppivelvollisista alkaa, kun Valpas järjestelmään saapuu ilmoitus oppivelvollisesta ilman opiskelupaikkaa tai kun oppivelvollisen ohjausta ja valvontaa ei ole säädetty muun toimijan tehtäväksi. •Oppivelvollisuuskoordinaattori on yhteydessä ilmoituksen tehneeseen tahoon sekä oppivelvolliseen ja huoltajaan/huoltajiin. •Oppivelvollisuuskoordinaattori varaa ajan tapaamiseen oppivelvollisen sekä huoltajan kanssa tilanteen karrottamiseksi. •Oppivelvollisuuskoordinaattori tapaa säännöllisesti oppivelvollista sekä hänen huoltajaa/huoltajia ohjauskäyntien merkissä sekä pitää tivistä yhteyttä koko ohjausprosessin ajan. Ohjauskäynnellä käydään läpi mm. kouluhistoriaa, tulevaisuuden suunnitelmia, haetaan opiskelupaikkaa, tehdään tutustumiskäyntejä sekä karrotaan tuen tarpeita ja ohjataan oppivelvollista tarvittavan tuen piiriin. •Oppivelvollisuuskoordinaattorin on kahden kuukauden kuluessa ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta osoitettava oppivelvolliselle opiskelupaikka, mikäli oppivelvollinen ei ole aloittanut oppivelvollisille tarjottua koulutuksessa. •Oppivelvollinen ja hänen huoltajansa voivat hakea oppivelvollisuuden keskeyttämisistä hakemuksella, mikäli oppivelvollisuudessa säädetty perusteet täyttyvät. •Oppivelvollisuuskoordinaattori järjestää kuulustelutapaamisen oppivelvolliseen liittyen. Oppivelvollista, huoltajia sekä koulutuksen järjestäjää kuullaan kuulustelutapaamisessa, jonka jälkeen oppivelvollinen aloittaa osoitetusti TUVVA/TELIMA opinnoissa välittömästi. •Oppivelvollisuuskoordinaattorilla on velvollisuus tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus koulukäymätömyyden takia. •Oppivelvollisuuskoordinaattorilla on velvollisuus tehdä tukintapyyntö poliisille, jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä. •Oppivelvollisen opintopolun seuranta tarvittaessa, ennen kuin uudet opinnot alkavat ja Valpas ilmoitus oppivelollisesta ilman opiskelupaikkaa poistuu järjestelmästä. •Määräaikaisen oppivelvollisuuden keskeyttämisen ajalta seuranta oppivelvollisen tilanteesta. •Seuranta palaveri tarvittaessa oppivelvollisen asioiden koulutuksen järjestäjän, huoltajan, oppivelvollisen sekä muiden tärkeiden tahojen kanssa noin kuukauden päästä opintojen alkamisesta. •Tarvittaessa jälkiohjautta ja kuulumisten kyselyä. 	<ul style="list-style-type: none"> •Oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvan tutuksi ja näkyväksi tekeminen oppivelvollisille sekä huoltajille (oppivelvollisuudesta tiedottaminen). •Oppivelvollisuuskoordinaattori mulana nuorisopalveluiden toiminnassa sekä oppilaitosten arjessa (oppivelvollisten kohtaaminen). •Oppivelvollisuuskoordinaattori palvelupiste Ohjaamon vastuuhenkilönä •Oppivelvollisuuskoordinaattorin työnkuvan esille tuominen soviaalisen median kautta. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu nuorisotila Kuovin avoimiin iltoihin sekä liikkuvan nuorisotyön Taunun iltavuoroihin satunnaisesti. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu nuorisoohjaajien järjestämään peruskoulujen välituntitoimintaan satunnaisesti. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu nuorisopalveluiden nuorille suunnattuihin tapahtumiin. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu 17-vuotilalle tarkoitettuihin etsivän nuorisotyön järjestämiin Etsivä cafe iltoihin kerran kuukaudessa. •Oppivelvollisuuskoordinaattorin osallistuminen vanhempainiltoihin/kotiväen iltoihin. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu Winmovaan 9 -luokkalaisten keväisin opimnohjauksen tunneilla. •Paperinen este oppivelvollisuudesta jaettavaksi koteihin sekä peruskoulujen yksirjeseen oppivelvollisuuskoordinaattorin yhteyshenkilöiden järjestettävään välituntitoimintaan satunnaisesti. •Oppivelvollisuuskoordinaattori tekee yhteistyötä Winmovaan TUVVA luokan kanssa. •Oppivelvollisuuskoordinaattori osallistuu Lukion fiilis-kahvilaan satunnaisesti. •Oppivelvollisuuteen ja oppivelvollisuuskoordinaattorin työhön liittyvät tiedotteet Wilman/Studentan kautta huoltajille ja oppivelvollisille tietyin väliajoin. 	<ul style="list-style-type: none"> •Säännölliset yhteistyöpalaaverit. •Yhteisten toimintamallien luominen ja kehittäminen. •Vaihtoehtoisten oppimisympäristöjen sekä palveluiden kehittäminen vastaamaan oppivelvollisten tarpeita yhteistyössä (esim. mielenrenteytyspalvelut, vaikeavammaisten oppivelvollisuuden suorittaminen, vieraskieliset oppivelvollisuusikäiset). •Ajanvastaista asiointia tiedottaminen puolin ja toisin. •Konsultoinnit oppivelvollisuuteen liittyen puolin ja toisin. •Yhteistyötä oppivelvollisten asioiden ja tiedonsiirtoa (lain puitteissa) saatetaan vaihtaa oppivelvollisen tullessa Valpas järjestelmään oppivelvollisena ilman opiskelupaikkaa. •Työparit työskentely (esim. etsivä nuorisotyö yms.) •Moniammatillisia palaverieja, joissa paikalla kaikki oppivelvollisen asioita hoitavat tahot. •Tilvis yhteistyö oppilaitosten kanssa oppivelvollisen ohjausprosessiin liittyen (opiskelupaikan hakeminen, osoittaminen tai keskeyttäminen). •Tilvis yhteistyö soviaali- ja terveyspalveluiden kanssa oppivelvollisen ohjausprosessiin liittyen (mm. lastensuojelu, mielenrenteytyspalvelut yms.) •Vaihtoehtoisten oppimisympäristöjen sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisen ajalle tarvittavien tukitoimien tarjoaminen oppivelvollisille. 	<ul style="list-style-type: none"> •Koulutuksen järjestäjä ottaa oppivelvollisen koulun kirjolle, hänen saapuessaan opintoihin, jolloin valpas ilmoitus poistuu oppivelvollisuuskoordinaattorin järjestelmästä. •Jos oppivelvollinen ei aloita opintoja opiskelupaikan saamisesta/osoittamisesta huolimatta, koulutuksen järjestäjä yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattorin. •Seuranta palaveri tarvittaessa oppivelvollisen asioiden koulutuksen järjestäjän, huoltajan, oppivelvollisen sekä muiden tärkeiden tahojen kanssa noin kuukauden päästä opintojen alkamisesta. •Tarvittaessa jälkiohjautta ja kuulumisten kyselyä. 			
KARJANMEN PALVELU ZIK (OPPIVELVOLLISUUS LAI 12.19.2020)							
JÄKIPALVELU							

